

OTDK-DOLGOZAT

PÁLFI PETRA
BA

2013

**A NYÁRI OLIMPIAI JÁTÉKOK GAZDASÁGI HÁTTERE, HATÁSA A
SZERVEZŐ ORSZÁGRA**

**THE ECONOMICAL BACKGROUND OF THE SUMMER
OLYMPIC GAMES**

Pálfi Petra

Kézirat lezárva: 2012. október 30.

Tartalomjegyzék

BEVEZETÉS.....	1
1. ÚT AZ OLIMPIAI SZERVEZÉSI JOG MEGSZERZÉSÉIG	3
1.1. AZ ÓKORI OLIMPIÁTÓL AZ ÚJKORI OLIMPIÁIG	3
1.2. MIÉRT ÉRDEMES OLIMPIÁT RENDEZNI?	4
1.3. A NEMZETKÖZI OLIMPIAI BIZOTTSÁG (NOB)	5
1.4. AZ OLIMPIAI CHARTA	6
1.5. AZ OLIMPIAI JÁTEKOK MEGRENDEZÉSÉNEK ALAPVETŐ FELTÉTELEI	7
1.5.1. Jogi feltételek	7
1.5.2. Pénzügyi feltételek	7
1.5.3. Gazdasági feltételek.....	8
1.6. KANDIDÁLÓ VÁROSBÓL SZERVEZŐ VÁROS.....	8
1.6.1. Első fázis	9
1.6.2. Második fázis	10
1.6.3. Pályázati sikertényezők, avagy az elbírálást segítő explicit és implicit tényezők	11
2. AZ OLIMPIA SZERVEZÉSÉVEL KAPCSOLATOS ELŐNYÖK ÉS KOCKÁZATOK.....	15
2.1. A RENDEZÉS ELŐNYEI	15
2.2. A RENDEZÉS KOCKÁZATAI.....	16
3. AZ OLIMPIA FINANSZÍROZÁSI HÁTTERE	18
3.1. AZ OLIMPIAI SZERVEZŐ BIZOTTSÁG (OCOG) KÖLTSÉGVETÉSÉNEK SZERKEZETE	18
3.1.1. A szervezőbizottságok bevételei	19
3.1.2. A szervezőbizottságok kiadásai.....	31
4. KORÁBBI NYÁRI OLIMPIAI JÁTEKOK GAZDASÁGI HATÁSA A SZERVEZŐ ORSZÁGOKRA.....	37
4.1. A MONTREALI OLIMPIAI JÁTEKOK ÉS A LOS ANGELES-I OLIMPIAI JÁTEKOK ÖSSZEHA-SONLÍTÁSA	37
4.2. AZ ATHÉNI OLIMPIAI JÁTEKOK ÉS A PEKINGI OLIMPIAI JÁTEKOK ÖSSZEHA-SONLÍTÁSA	39
4.2.1. A rendező város és ország vonzereje a játékok után – az Olimpiai Játékok turizmusra gyakorolt hatása.....	39
4.2.2. Utólagos előnyök és költségek - a létesítmények utóhasznosítása	40
5. KÖVETKEZTETÉSEK, AZ OLIMPIA GAZDASÁGI ÖRÖKSÉGE	43
IRODALOMJEGYZÉK.....	46

ÁBRÁK JEGYZÉKE

1. **ábra:** *Az olimpiával összefüggő gazdasági tevékenységek szakaszai*, Holger Preuss, Az olimpiai játékok gazdasági háttere, Sanoma Budapest, 2004 alapján)
2. **ábra:** *A televíziós közvetítési jogokból származó bevétel 1972-2012*, PWC Budapest Olimpia megvalósíthatósági tanulmány, a 2012-re vonatkozó tanulmány aktualizálása 2016-ra és 2020-ra, 73. o.
3. **ábra:** *Éremprogram bevételei*, a PWC Budapest Olimpia megvalósíthatósági tanulmány, a 2012-re vonatkozó tanulmány alapján
4. **ábra:** *Jegyeladásból származó bevételek a szervezőbizottság bevételeinek százalékában*, Holger Preuss: Az olimpiai játékok gazdasági háttere, 2004 191. o.
5. **ábra:** *A kibocsátott jegyek száma és az eladott jegyek aránya*, Holger Preuss: Az olimpiai játékok gazdasági háttere 2004, 194.o. alapján
6. **ábra:** *Az olimpiai helyszínek utólagos hasznosításának osztályozása*, Holger Preuss: Az olimpiai játékok gazdasági háttere, 2004 97.o. alapján

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

1. **táblázat:** *Rotáció a kontinensek között 1896-2016*, a NOB honlapján végzett kutatás alapján, <http://www.olympic.org>
2. **táblázat:** *2016-os rendező város 2009-es választási eredményei*, http://www.gamesbids.com/eng/olympic_bids/2016_bid_news/1216134739.html alapján
3. **táblázat:** *TOP szponzorok 1984-2012*, PWC Budapest Olimpia megvalósíthatósági tanulmány, a 2012-re vonatkozó tanulmány aktualizálása 2016-ra és 2020-ra, 75. o.
4. **táblázat:** *Beruházási költségek*, PWC Budapest Olimpia megvalósíthatósági tanulmány, a 2012-re vonatkozó tanulmány aktualizálása 2016-ra és 2020-ra, 85. o.
5. **táblázat:** *Működtetési költségek*, PWC Budapest Olimpia megvalósíthatósági tanulmány, a 2012-re vonatkozó tanulmány aktualizálása 2016-ra és 2020-ra, 86. o.
6. **táblázat:** *Ceremónia költségek*, PWC Budapest Olimpia megvalósíthatósági tanulmány, a 2012-re vonatkozó tanulmány aktualizálása 2016-ra és 2020-ra, 88. o.
7. **táblázat:** *Egészségügyi kiadások*, PWC Budapest Olimpia megvalósíthatósági tanulmány, a 2012-re vonatkozó tanulmány aktualizálása 2016-ra és 2020-ra, 89. o.
8. **táblázat:** *Étkeztetési költségek*, PWC Budapest Olimpia megvalósíthatósági tanulmány, a 2012-re vonatkozó tanulmány aktualizálása 2016-ra és 2020-ra, 90. o.
9. **táblázat:** *Szállítással kapcsolatos költségek*, PWC Budapest Olimpia megvalósíthatósági tanulmány, a 2012-re vonatkozó tanulmány aktualizálása 2016-ra és 2020-ra, 91. o.
10. **táblázat:** *Biztonsági kiadások*, PWC Budapest Olimpia megvalósíthatósági tanulmány, a 2012-re vonatkozó tanulmány aktualizálása 2016-ra és 2020-ra, 93. o.
11. **táblázat:** *Hirdetési és promóciós költségek*, PWC Budapest Olimpia megvalósíthatósági tanulmány, a 2012-re vonatkozó tanulmány aktualizálása 2016-ra és 2020-ra, 95. o.
12. **táblázat:** *Adminisztratív költségek*, PWC Budapest Olimpia megvalósíthatósági tanulmány, a 2012-re vonatkozó tanulmány aktualizálása 2016-ra és 2020-ra, 95. o.

BEVEZETÉS

Kutatásom témájaként az Olimpiai Játékok gazdasági háttérének elemzését, és a rendező országra való gazdasági hatásának feldolgozását választottam. Évek óta figyelmem középpontjában áll ez az egyedülálló grandiózus sportverseny. Talán ez az egyetlen olyan esemény, ahol nemzetek százai találkoznak. Ez alatt a két hét alatt minden előítélet megszűnik és mindenki a sportra összpontosít. Az esemény komplexitása miatt a megrendezésre csupán négyévente kerül sor, hiszen a feladatra vállalkozó városnak és országnak fel kell készülnie erre a nem mindennapos versenyre, másrészt, a túl gyakori megrendezés nem lenne jó hatással az olimpiai arculatra abból a szempontból, hogy nagy valószínűséggel kisebb lenne az érdeklődés iránta. Hiába csak bő két hétig tart az olimpia, a felkészülés sokkal hosszabb időt vesz igénybe. A lebonyolítás előtt hét évvel választják ki a rendező várost, akinek nagyjából ennyi idő áll a rendelkezésére, hogy a végül eredményes játékokat tudhasson maga mögött.

Dolgozatom logikai felépítését az általam felvetett problémák kidolgozása szerint állítottam össze. Ezek a következők:

Hogyan kaphatja meg egy város, ország az olimpia megrendezésének jogát? Pontosan mi szükséges ahhoz, hogy a pályázási folyamat végén az adott várost válasszák ki, mint az olimpia hivatalos rendező városát? Dolgozatom első részében a kandidálási eljárással foglalkozom. Részletesen, fázisonként elemzem a pályázás feltételrendszerét. A legfőbb szerv, a Nemzetközi Olimpiai Bizottság szerepét és az elsőszámú írásos szabályzat, az Olimpiai Charta rövid áttekintése után megállapítom, hogy mi a siker kulcsa.

Milyen költségekkel jár egy megaesemény? Kutatásom szerves részét képezi az ötkarikás játékok finanszírozási háttére. Tételesen elemzem a lehetséges bevételi forrásokat, majd a költségvetés másik oldalát, a költségeket. Azért tartom fontosnak a bevételek és ráfordítások összevetését, mert ez alapján tudok következtetni arra, hogy közvetlenül a játékok után milyen haszonnal zárhat a Szervező Bizottság. Lehetséges az, hogy egy város csupán erre a haszonra pályázzon? A finanszírozási háttér elemzése során a szervezőbizottságok bevételeire és költségeire összpontosítottam, az ideiglenesen létrehozott bizottság a szervező várossal együtt egyetemlegesen felel a játékok lebonyolításáért és pénzügyi finanszírozásáért.

Milyen gazdasági utóhatásai lehetnek egy olimpiának? Erre a kérdésre a gyakorlati példákon keresztül keresem a választ. A kérdéskört két oldalról közelítem meg. Az első aspektus a finanszírozással kapcsolatos. Egy pozitív és egy negatív mérleggel záró játékokat hasonlítok össze. A másik szempont pedig az olimpia gazdasági utóhatása. Ezen belül a turizmusra és a létesítmények utóhasznosítására térek ki. A többi tényezőt azért nem vizsgálom, mert az olimpia öröksége számos területet érint, így az általam kiválasztott legmeghatározóbb területre szűkítettem le kutatási területem. A turizmus és a helyszínek utóhasznosítását szintén két példán keresztül tanulmányozom.

Kutatási területem a nyári olimpiai játékokra koncentrál. Szeretném kihangsúlyozni, hogy a játékok rendező városát illeti meg az a feladat is, hogy a paralimpiai játékokat is ő bonyolítsa le. A paralimpiai játékok költségvetése csupán töredéke a nyári olimpiának, hiszen a beruházási, infrastrukturális változások és költségek mindenképp megvalósulnának, valamint külön szervezőbizottság foglalkozik vele. A téli olimpiák vizsgálatával és összehasonlításával azért nem foglalkozom, mert mind méreteiben, mind a globális érdeklődést tekintve messze elmarad a nyári olimpiáktól.

Fontosnak tartom leszögezni azt is, hogy az olimpiák hatásait kizárólag gazdasági szempontból vizsgálom. Ugyanakkor nagy hatással van a társadalomra, a kulturális fejlődésére és számos más területre is. Ezen területek nehezen elválaszthatók el egymástól, és egymást is befolyásolják.

A téma szűkítését azért tartom elengedhetetlennek, mert kutatásom során nem lenne lehetőségem a részletes vizsgálódásra. Dolgozatom keretein belül pedig az érdeklődési körömnek megfelelően választottam ezt a részterületet.

1. ÚT AZ OLIMPIAI SZERVEZÉSI JOG MEGSZERZÉSÉIG

Dolgozatom első fejezetében az újkori olimpiák eredetével foglalkozom. Az újkori olimpiák időszámítása 1896-tól kezdődik. A sportesemény üzenete és célja kezdetekben is az volt, hogy erre az időre megszűnjenek a nemzetek közötti ellentétek, a háborúkat beszüntessék egymás között.

Az olimpia szervezési jogának elnyeréséig vezető utat részletesen mutatom be, előtte a városok, országok pályázási motivációjára is kitérek. A fejezet célja az, hogy áttekinthetővé váljon a kiválasztási folyamat és az ezzel kapcsolatos feltételrendszer, valamint megtalálni az eredményes pályázat mibenlétét.

1.1. AZ ÓKORI OLIMPIÁTÓL AZ ÚJKORI OLIMPIÁIG

Az első feljegyzett olimpiát i.e. 776-ban rendezték meg Olümpiában (*Katerina Girginova*). 1200 éven keresztül minden negyedik évben megrendezésre került. Olyannyira tisztelték ezt az egyedülálló eseményt, hogy az olimpia idejére a felfüggesztették háborúkat is, hiszen ez nem csupán egy sporteseménynek számított, hanem a művészet, kultúra, építészet, az egyéni teljesítmény és a görög istenek ünnepe. 393-ban azonban a keresztény hit megerősítése érdekében minden pogány rendezvényt betiltottak. Ezzel az ókori olimpiai játékok korszaka véget ért.

1896-ban, az ókori olimpiák mintájára, Pierre de Coubertin báró munkájának köszönhetően megrendezésre került az első úgynevezett újkori Olimpiai Játékok Athénban, Görögországban. Mivel kezdetben nem keltette fel az emberek figyelmét, ezért a nemzetközi béke előmozdulását jelölte meg legfontosabb garanciájaként, amely összefogja az egész világot. Az olimpiai eszme hirdetésével, nemzetközivé tételével tehát a rendezvény célja kezdetben az volt, hogy az olimpiád idejére beszüntessék a nemzetek közötti ellenségeskedést, hogy a sport segítségével egy közös célra összepontosítsanak, amely egy kis időre összefogja őket. Az öt kontinens összefonódását jelképezi az olimpiai zászlón látható öt karika is. A kezdeményezés olyan sikeres volt, hogy azóta is töretlen a játékok sikere. Ugyan a világháborúk miatt az 1916-os, az 1940-es és az 1944-es olimpia elmaradt, az újkori olimpiák tovább szerveződtek.

Az idő során egyre szabályozottabbá, szervezettebbé vált. Az ipari forradalom, a gépek megjelenése több szabadidőt adott az embereknek, amely hozzáférést teremtett a tömeges sportokhoz. Később, a globális kommunikáció és technika elterjedésével ez a fejlődés folytatódott. A professzionalizmus megjelenésével egyre népszerűbbek lettek a sportok, mind a sportolók, mint a nézők szemében. Az utóbbi években pedig egyre nagyobb figyelmet kapnak az extrém sportok, amelyek szintén nagy sikernek örvendenek. Mára az olimpia a világ legelismertebb eseményévé vált.

1.2. MIÉRT ÉRDEMES OLIMPIÁT RENDEZNI?

„Az olimpia, mint nemzetek vetélkedése a 21. század elejére már nem kizárólag sporteseményt, sportolók viadalát, hanem az alkotóképesség, a szellem vetélkedését jelenti, egy nemzet erejét és büszkeségét hirdeti. Mindenki, aki rendezésre pályázik, a világ szeme előtt vizsgálja nemzeti egységéből, sportdiplomáciai képességeiből, politikusi intelligenciából.”¹

Hogy mégis miért éri meg egy városnak olimpiát rendeznie? Az olimpia olyan nemzetközi, több sportágat magába foglaló esemény, amely négyévente a világ középpontjába emeli a szervező várost. Minden pályázó városnak más-más elképzelései vannak azzal kapcsolatban, hogy számukra miért lenne érdemes megrendezni az olimpiai játékokat, hiszen mások a motiváló körülmények. Amikor egy város eldönti, hogy pályázzon-e, meg kell fontolnia, hogy az adott hosszú távú gazdasági terveinek megvalósításához valóban az olimpia rendezése-e a legmegfelelőbb.

Egyszerűen átgondolva a következő előnyökkel járhat az ötkarikás játékok rendezése. Az évek során az olimpia a világ legnagyobb, legszínvonalasabb megaeseményévé vált. Ez alatt a bő két hét alatt lehetőséget adnak egy-egy városnak arra, hogy megmutassa magát, bizonyíthasson, hogy mire képes, hiszen a rendezvény monumentális méretét és költségeit figyelembe véve, nem kis feladat elé néz a rendező város. A játékok során lehetősége van megismertetni az ország kultúráját, ami a későbbiekben kedvező hatással lehet a **turizmusára**. Nemcsak a látogatókat vonzhatja az országról kialakított imázs, hanem a **befektetők** is felfigyelhetnek a szervező országra. *„Egyedülálló lehetőséget kínál a politikusoknak és a gazdasági szereplőknek arra, hogy a*

¹ http://budapestiolimpia.hu/?page_id=29; (letöltés dátuma: 2012.szeptember 13.)

sport infrastruktúrája, a lakásépítés, a távközlés, a közlekedés és más ágazatok fejlesztése területén addig rejtve maradt elképzeléseik napirendre kerüljenek.”² Ezeken a területeken kívül még sok **kulturális, ökológiai kérdés** kötődik az olimpia szervezéséhez. Az **ország kereskedelmi kapcsolatai** szintén pozitív irányt vehetnek nemcsak a politikai kapcsolatok által, hanem a beruházások alatt is. Hiszen a beruházások kivitelezése során a multinacionális vállalatok térnyerése miatt összefonódhatnak az ország vállalataival. A beruházások alkalmával a környezettudatos, új technológiák megvalósítása kerül előtérbe. Továbbá a **foglalkoztatottság** jelentősen megnő a beruházások ideje alatt, az olimpia alatt, valamint az olimpia utóhatásaként is fennmaradhat.

Nemcsak gazdaságilag lehet kamatoztatni a szervezésből adódó előnyt. A város, az ország szocio-kulturális, társadalmi viszonyaira is háttal van. A szervező ország **lakosait nagymértékben ösztönözheti az aktívabb életmódra**, ezáltal az **egészségügyi kiadásokat csökkenteni** tudják. A különböző területek szoros összefüggésben vannak egymással, azonban kutatásom a gazdasági megközelítésre koncentrált.

Az 1972-es Müncheni Olimpiai óta a versenyek nagymértékű változásokon mentek keresztül. A gazdasági érdekek előtérbe kerültek, ami vitás kérdéseket szült. Elsősorban a játékok megvalósításának hatékonysága kérdőjeleződött meg. A politikusok, szponzorok, a média érdekeltsége miatt a nyereségesség negatív hatással lehet a rendezvény sikerére, veszélyeztetheti az olimpiai eszmét. A játékok elüzletiesedése kedvezőtlen megvilágításba helyezheti azt. Manapság a pályázó város elsősorban a bejelentett nyereség alapján számítja ki a játékok kedvező hatásait. Így a pályázók ehhez mérten számszerűsítik várható nyereségüket, ami pályázónként más-más eredményeket mutat. Ez annak köszönhető, hogy minden jelentkező különböző számítási módszert alkalmaz. A pontosabb összehasonlítás érdekében egységesíteni kellene a módszereket, hiszen ez a döntési folyamatot is meglehetősen megkönnyítené.

1.3. A NEMZETKÖZI OLIMPIAI BIZOTTSÁG (NOB)

A Nemzetközi Olimpiai Bizottság részletes szervezeti felépítése, az Olimpiai Charta teljes körű értelmezése nem képzik kutatásom szerves részét, azonban szorosan

² Holger Preuss: Az olimpiai játékok gazdasági háttere, Sanoma Budapest, 2004. 1. oldal

kapcsolódnak az olimpia szervezési feltételeinek, szabályozásának megértéséhez, átlátásához, ezért fontosnak tartom megemlíteni.

A Nemzetközi Olimpiai Bizottságot (NOB) a modern olimpizmus szülőatyja Pierre de Coubertin báró és Demetriosz Vikelasz alapították meg 1894. június 23-án a Nemzetközi Sport Kongresszuson Párizsban. A Nemzetközi Olimpiai Bizottság egy olyan nemzetközi nonprofit szervezet, amely az első Újkori Olimpia korszak kezdetétől felelős az olimpia szervezéséért. Székhelyük Svájcban, Lausanne-ban található. A megalapulásuk célja az volt, hogy az ókori olimpiák mintájára új hagyományt teremtsenek. *„A NOB fő küldetése, hogy előmozdítsa az Olimpizmust és világszerte irányítsa az Olimpiai Mozgalmat.”*³ A NOB teljesen független minden nemzeti és nemzetközi kormánytól és sportszervezettől. Jelenleg 205 nemzeti olimpiai bizottság tagja a NOB-nak.

Azok az országok nyerhetnek tagságok és rendezhetnek olimpiát, akiknek van nemzeti olimpiai bizottsága. Az Olimpiai Mozgalom tagja olyan ország lehet, aki elfogadja és betartja az Olimpiai Chartában foglalt alapelveket. A NOB felel az Olimpiai Mozgalom értékeinek fejlesztéséért, az Olimpiai Játékok rendezéséhez és népszerűsítéséhez szükséges anyagi támogatásért. Külön magyarázatot igényel az Olimpiai Mozgalom fogalma. *„A Nemzetközi Olimpiai Bizottság legfelsőbb hatósága és vezetése alatt az Olimpiai Mozgalom felöleli mindazon szervezetet, sportolót és egyéb személyt, aki az Olimpiai Charta joghatóságát magára nézve kötelezően elismeri. Az Olimpiai Mozgalom célja, hogy hozzájáruljon egy békés és jobb világ építéséhez, amelyet a fiatalság sporton keresztüli nevelésével, az Olimpizmussal és annak értékeivel összhangban kíván megvalósítani.[...] Az Olimpiai Mozgalom három legfőbb jogalanya a Nemzetközi Olimpiai Bizottság, a Nemzetközi Sportági Szakszövetségek és a Nemzeti Olimpiai Bizottságok.”*⁴

1.4. AZ OLIMPIAI CHARTA

„Az Olimpiai Charta (OC) az Olimpizmus alapelveinek, illetve a Nemzetközi Olimpiai Bizottság (IOC/NOB) szabályainak és kiegészítő rendelkezéseinek kodifikációja.

³ 2011-től hatályos Olimpiai Charta, NOB, 9. oldal

⁴ 2011-től hatályos Olimpiai Charta, NOB, 9. oldal

Az Olimpiai Charta szabályozza az Olimpiai Mozgalom szervezetét, cselekményeit és működését, valamint meghatározza az Olimpiai Játékok megünneplésének feltételeit.”⁵

Tehát a Chartában fogalmazzák meg a pályázás feltételrendszerét, mely szervnek, szervezetnek kell benyújtania az Olimpiai Játékokra kandidáló város pályázatát, amit már előzetesen az adott ország Nemzeti Olimpiai Bizottsága hagyott jóvá. Innentől kezdve egyetemlegesen ő felel a jelentkező város pályázatával kapcsolatos összes tevékenységért.

1.5. AZ OLIMPIAI JÁTÉKOK MEGRENDEZÉSÉNEK ALAPVETŐ FELTÉTELEI

Ebben a részben azokat a legalapvetőbb feltételeket, szempontokat, irányelveket vizsgálom meg, amelyek minden pályázó városra érvényesek. Ezen feltételek betartása nélkül egy város sem kerülhet fel a kandidált városok listájára.

A Nemzetközi Olimpiai Bizottság hatáskörébe tartozik a választási eljárás feltételeinek meghatározása. A rendező város megválasztása hét évvel az olimpia rendezése előtt történik. Egymást követő két verseny nem lehet ugyanazon a kontinensen.

1.5.1. Jogi feltételek

Alapvető jogi feltételei nincsenek az olimpia rendezésének. Csak az Olimpiai Mozgalom tagja jelölheti magát szervező városnak. Ez magába foglalja azt, hogy feltétel nélkül elfogadja az Olimpiai Chartába foglaltakat, valamint a NOB rendeltetéseit. Köteles betartani a résztvevő sportolók alapvető emberi jogait, semmi esetre sem akadályozhatja vagy tagadhatja meg a versenyzők beutazását.

1.5.2. Pénzügyi feltételek

A NOB Végrehajtó Bizottsága előírja, hogy a pályázó városnak pénzügyi biztosítékot kell adnia. Azt is a Végrehajtó Bizottság határozza meg, hogy a város mellett melyik egyéb közreműködő szervnek kell biztosítékot adnia. Ez azt jelenti, hogy a jelentkező városnak kötelessége a rendezéshez, beruházásokhoz szükséges eszközökkel rendelkeznie. Csak az a város/ország kaphatja meg a szervezési jogot, aki képes olyan

⁵ 2011-től hatályos Olimpiai Charta, NOB, 6. oldal

telekommunikációs rendszerrel, létesítményekkel és közlekedési infrastruktúrával rendelkező szervező várost és környékét kialakítani, amely teljes biztonsággal, kényelmesen be tudja fogadni az „olimpia tömegét”. Ez a feltétel teljesen érthető, mivel az olimpia ideje alatt körülbelül 200 nemzet 10 000 sportolója, több mint egymillió látogatója érkezik a megrendezvényre, beleértve a hazai érdeklődőket is. A közlekedési infrastruktúrát, valamint a sportlétesítményeket ezekhez a számokhoz kell igazítani. Ez annyit tesz, hogy mintegy 40 sportlétesítményre van szükség, hiszen a 300 sportág versenyszámainak lebonyolításához, a speciális létesítmények (uszoda, lövő-centrum, vívócsarnok stb.), valamint az olimpiai stadion, az olimpiai falu elengedhetetlenek.

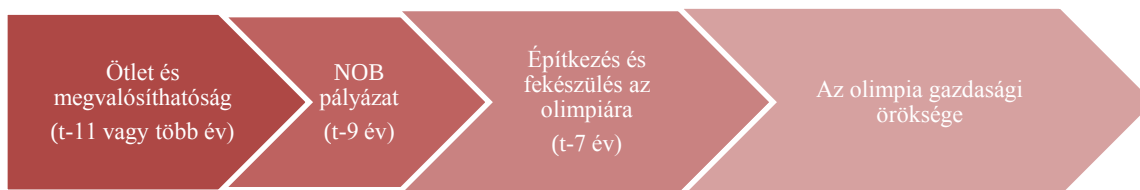
1.5.3. Gazdasági feltételek

A NOB, azaz az Olimpiai Mozgalom alapelvei közé tartozik a diszkrimináció teljes kizárása. Ez az alapelv azt jelenti, hogy a szervező város megválasztása során sem tesz/tehet különbséget a jelentkező/pályázó városok között. Semmilyen politikai, vallási, etnikai, vagy gazdasági helyzet alapján sem kivételezhet az egyes országok között.

Az egyetlen kiemelkedő gazdasági szempont, amire a NOB nagy hangsúlyt fektet - a millió feletti résztvevő miatt - a vendéglátó-ipari egységek száma, illetve minősége. A sportolók és látogatók igényeit kielégítő körülmények biztosítása érdekében elengedhetetlen az erre alkalmas idegenforgalmi hálózat kialakítása. A NOB elvárásai szerint körülbelül 75 000 három-, négy-, illetve ötszallagos szállodai szobára van szükség az olimpia ideje alatt. Ennek megfelelően, az a város, amely nem képes a leírtak alapján kibővíteni, fejleszteni idegenforgalmi szerkezetét, alkalmatlan az olimpiai szervezésére.

1.6. KANDIDÁLÓ VÁROSBÓL SZERVEZŐ VÁROS

Ahhoz, hogy egy város megkapja az olimpiai szervezési jogát, több szűrésen kell sikeresen átmennie. Az 1. ábrán lépésről lépésre láthatók az olimpiai szervezésével kapcsolatos gazdasági tevékenységek különböző szakaszai. Ebben a részben az első és második szakasszal kapcsolatos teendőket, lépéseket, döntéseket vizsgálom meg.

1. ábra Az olimpiával összefüggő gazdasági tevékenységek szakaszai

Forrás: saját szerkesztés Holger (2004) alapján

A NOB döntési folyamata két fázisból áll. Többek között ezt a két fázist vizsgálom meg (mivel ez alapján hozzák meg a NOB tagok végső döntésüket), továbbá a különböző explicit és implicit szempontokat, azt, hogy mik a siker kulcstényezői.

1.6.1. Első fázis

1999-ben a NOB Lausanne-ban tartott ülésén alapvető változásokat hoztak a döntési folyamatot illetően. Ezeket a módosításokat a 2008-as olimpiai játékok szervező városának megválasztásánál alkalmazták először.

Az első fázis tulajdonképpen az előzetes kiválasztási folyamat, először ezen a szűrőn kell átjutniuk azoknak a városoknak, akik olimpiát szeretnének szervezni. A jelentkezők benyújtják a pályázási szándékukat, azonban ezt először a város országának Nemzeti Olimpiai Bizottságának kell jóváhagynia, csak ezzel a lépéssel lehet érvényesíteni a város tényleges jelentkezését. Több pályázó város esetén ez a szerv dönti el, hogy melyik város jelölését támogatja, mivel egy országból csak egy város jelölheti magát. Ezután a kiválasztott város pályázatát az illetékes közhatalmi hatóságok nyújtják be a NOB testületéhez. A jelentkező város köteles betartani az *„illetékes Nemzetközi Sportági Szakszövetség saját sportjára vonatkozó szakmai előírásait”*⁶ is.

Minden jelentkezőnek egy hat témakörből és 22 kérdésből álló pályázati kérdőívet (Questionnaire) kell kitöltenie. Miután a NOB megkapta a kérdőíveket, egy speciális döntés-előkészítő szoftver segítségével kiértékeli ezeket. A szoftverkülönböző súlyokat (1-től 5-ig, 1 kevésbé fontos) ad a különböző kérdéskörökhöz. Az értékelést a témakörök további 10 kérdéskörre való bontással készítik el. A kérdéskörök a következők:

⁶ 2011-től hatályos Olimpiai Charta, NOB 33.§ kiegészítő rendelkezése 54. oldal

1. „Kormánytámogatás és közvélemény
2. Általános infrastruktúra
3. Sportinfrastruktúra
4. Olimpiai falu
5. Környezeti feltételek és hatás
6. Szállás
7. Közlekedés
8. Biztonság
9. Múltbeli sportesemények, tapasztalatok
10. Általános koncepció”⁷

A kiértékelést követően a NOB Végrehajtó Bizottsága dönt, majd összeállítja az olimpia hivatalos kandidáló városok listáját. Ebben a fázisban leginkább explicit, objektív szempontok alapján szűrnek. Tehát előre megadott kritériumoknak kell megfelelni.

1.6.2. Második fázis

A kiválasztás a második fázisában már nincs könnyű dolguk a jelölteknek. Minden városnak egy *Pályázati dossziét* (Bid Book) kell benyújtaniuk, amelyek egy előre kiadott kézikönyv (Manual) alapján kell összeállítaniuk. Ez a kérdőív már 18 témakörből áll. A pályázati kérdőív nem előírásokat, inkább értékelési szempontokat, javaslatokat tartalmaz. A csatolmányok között szerepel az úgynevezett Rendező Város Szerződése (Host City Contract) is, amelyet a kiválasztott ország szervezőbizottságával kötnek majd meg, de tartalmazza azokat a pontokat, amelyekre a bizottságnak fel kell készülnie.

Ezt követően a NOB elnöke egy úgynevezett Szemle Bizottságot alapít, aminek fő feladata tanulmányozni a pályázatokat, meglátogatni a helyszíneket. Egy hónappal a Közgyűlés megnyitása előtt, ahol meghozzák a végleges döntés az Olimpiai Játékok szervezési jogát illetően, jelentést készít a NOB tagok számára. „*A szemle bizottság NOB tagokból, Nemzetközi Sportági Szakszövetségek és Nemzeti Olimpiai Bizottságok, valamint a NOB sportoló bizottság és a Nemzetközi Paralimpiai Bizottság képviselőiből áll.*”⁸ Kandidáló város képviselője nem lehet a bizottság tagja. Fontos megemlíteni, hogy a pályázó városoknak kötelező pénzügyi biztosítékot adnia a NOB Végrehajtó Bizottság

⁷ Olimpia 2012 megvalósíthatósági tanulmány, PriceWaterhouseCoopers 3. fejezet 5. oldal

⁸ 2011-től hatályos Olimpiai Charta, NOB 33.§ kiegészítő rendelkezése 55. oldal

előírása szerint. Azt is a Végrehajtó Bizottság dönti el, hogy kinek kell ezt a biztosítékot szolgáltatnia (például: a pályázó városnak, regionális vagy országos közhatalmi szervnek, egyéb személynek).

A Végrehajtó Bizottság a szemle bizottság jelentése alapján összeállítja a pontos, végleges listát, amely után a Közgyűlés megszavazhatja, mely városnak kívánja adni az Olimpiai Játékok szervezési jogát. A Közgyűlés többfordulós szavazás után hozza meg végleges döntését.

Közvetlenül a nyertes város kiválasztása után a NOB megkötí a Rendező Város Szerződést az ország Nemzeti Olimpiai Bizottságával. A NOB a győztes pályázatot benyújtó ország Kormányát pedig arra kötelezi, hogy kötelezettségi vállalási okiratot nyújtson be, amely tartalmazza, hogy a Kormány és az ország közhatalmat gyakorló szervei betartják az Olimpiai Charta előírásait.

A szerződések megkötése után már nincs akadálya annak, hogy az operatív előkészületek szervezését megkezdjék, amely lebonyolítására a NOB egy Szervezőbizottság (Organizing Committee for the Olympic Games, OCOG) létrehozását írja elő. A Szervezőbizottság köteles mindenről beszámolni a Végrehajtó Bizottságnak, tagjai a Nemzeti Olimpiai Bizottság elnöke és főtitkára, illetve egy delegált tagja, az adott ország NOB tagjai, esetleg egyes érintett nemzeti közhatalmi szerv (NOB, 2011-től hatályos Olimpiai Charta). A Szervezőbizottság létrehozása egy fontos lépés, hiszen ez a szerv, a Nemzeti Olimpiai Bizottság és a szervező város egyetemlegesen, korlátlanul felel mindenért, a játékok megszervezését és lebonyolítását illetően, a pénzügyi helytállási kötelezettséget kivéve. A pénzügyi helytállás a rendező város és a Szervezőbizottság kizárólagosan felel. A NOB szervezetét semmilyen pénzügyi felelősség nem terheli.

1.6.3. Pályázati sikertényezők, avagy az elbírálást segítő explicit és implicit tényezők

Mitől lesz sikeres egy pályázat? Nem elég csupán az előre megadott előírásoknak, valamint a NOB elvárásainak, az írásos követelményeknek megfelelni. Egy *minőségi, versenyképes pályázat* kulcs a sikerhez. Először viszont a városnak komolyan meg kell fontolnia, hogy valóban érdemes-e ilyen nagy feladatra vállalkoznia. Számos, szerteágazó

szempontot figyelembe kell vennie. Tekintettel kell lenni a város adottságaira, mérlegelni kell mekkora kapacitású olimpiát képes előteremteni, ami nem okoz kárt az ország számára. Azonban ez még mindig nem elég az előrejutáshoz. Ahhoz, hogy egy jelölt felkerüljön a kandidáló városok listájára, először egy **megfelelően előkészített, racionális pályázat** szükséges. A következő aspektusok segítségével megpróbálom összefoglalni a rendező várossal szemben állított, nem csak írásos kritériumokat, a sikerhez vezető eszközöket. Ezek azért kiemelkedőek, mert a NOB tagjai e szempontok alapján döntenek el, melyik várost támogatják, kire voksolnak. Figyelembe kell venni az emberi tényezőt is, mivel a tagok érzelmet nem lehet teljes mértékben kizárni.

A szervezés helyszínét tekintve **alapvető rotáció** figyelhető meg a kontinensek között. Ez egyfajta íratlan szabály, amely teljesen tudatos és érthető a NOB részéről. A játékok globális mozgalmának és a kontinensek közötti egyensúly fenntartása érdekében szem előtt kell tartani ezt az elvet.

Az 1. táblázaton is látható, hogy 1952 óta nem fordult elő, hogy egymás után két olimpia ugyanazon a kontinensen kerüljön megrendezésre. Az olimpia öshazájaként jogosan lehet arra következtetni, hogy Európába egy-két olimpiádonként visszatér a rendezés joga.

1. táblázat: Rotáció a kontinensek között 1896-2016

Év, rendező város	Kontinens	Év, rendező város	Kontinens	Év, rendező város	Kontinens
1896 Athén	Európa	1948 London	Európa	1988 Szöul	Ázsia
1900 Párizs	Európa	1952 Helsinki	Európa	1992 Barcelona	Európa
1904 St. Louis	É-Amerika	1956 Melbourne	Ausztrália	1996 Atlanta	É-Amerika
1908 London	Európa	1960 Róma	Európa	2000 Sydney	Ausztrália
1912 Stockholm	Európa	1964 Tokió	Ázsia	2004 Athén	Európa
1920 Antwerpen	Európa	1968 Mexikó	D-Amerika	2008 Peking	Ázsia
1924 Párizs	Európa	1972 München	Európa	2012 London	Európa
1928 Amszterdam	Európa	1976 Montreal	É-Amerika	2016 Rio de Janeiro	D-Amerika
1932 Los Angeles	É-Amerika	1980 Moszkva	Európa	?	?
1936 Berlin	Európa	1984 Los Angeles	É-Amerika	?	?

Forrás: NOB honlapján végzett kutatás alapján, <http://www.olympic.org>

A legutóbbi (2009) választási eredmény is ezt a logikát támasztja alá. A bizottsági szavazás több fordulóból áll. Addig tart a szavazás, amíg egy ország/város meg nem kapja a szavazatok többségét. A szavazási szabály szerint a jelölt országok képviselői nem vehetnek részt addig a szavazáson, amíg az ki nem esik. Látható, hogy egyre több szavazó csatlakozhatott miután az általuk képviselt nemzet kiesett. 2012-ben Londonban kapta a szervezési jogokat, így a rotációs elv miatt Madrid esélye visszaesett a 2016-os rendezést illetően. Megfigyelhetjük, hogy azon tagok többsége, akik a második körben csatlakoztak a dél-amerikai kontinens városa mellett voksolt. Természetesen a kandidálók pályázati anyagát is figyelembe vették, valószínűleg ezért is került Madrid az élmezőnybe, azonban a győzelemhez ez is kevés volt. Emiatt tartom fontosnak kiemelni, hogy a jelentkező országok mérlegelni tudják, mikor megfelelő egy pályázat időzítése.

2. táblázat: 2016-os rendező város 2009-es választási eredményei

Kandidált városok (csak azok, akik szavazatot szereztek az első körben)	Első kör 95 tag választhat, 94 érvényes szavazat	Második kör 97 tag választhat, 95 érvényes szavazat (1 hiányzás)	Harmadik kör 99 tag választhat, 98 érvényes szavazat (1 hiányzás)
Rio de Janeiro	26	46	66
Madrid	28	29	32
Tokió	22	20	
Chicago	18		

Forrás: saját szerkesztés

http://www.gamesbids.com/eng/olympic_bids/2016_bid_news/1216134739.html alapján

Mi szükséges még az előrelépéshez? A pályázati anyagban meg kell győzni a bizottságot arról, hogy valóban **képesek** a szükséges erőforrásokat előteremteni, vagy már birtokolják is egy részükkel. Nem lenne igazságos a NOB részéről, ha már a pályázási időszakban elvárna, hogy a városok rendelkezzenek a szükséges létesítményekkel, telekommunikációs eszközökkel stb. Ez nagy költsékezésre kötelezné a városokat, csekély valószínűséggel arra, hogy kiadásaiik megtérüljenek. Elegendő csupán meggyőzően demonstrálni azt, hogy ezeket a város adott határidőre képes lesz elkészíteni. A pályázati anyag prezentálására, arra, hogy meggyőzhessék a tagokat, minden kandidálónak 10 perc áll rendelkezésére. A megfelelő finanszírozási forrásokat már a pályázat készítésénél alaposan át kell gondolni. Továbbá a játékok méreteihez szükséges **szervezői képesség**, a már többször említett, infrastruktúra megléte vagy tervezete, **kapacitás-erőforrás** szintén elengedhetetlen. Ezeket a közvetlen és közvetett költségekkel együtt megfelelően is kell demonstrálniuk. **Pontos és reális tervvel** kell előállni mind az ország, mint az olimpia

szervezése érdekében, hiszen egy rosszul megtervezett finanszírozási tervvel hatalmas károkat lehet okozni egy nemzetnek és az olimpiai eszmének is. Természetesen ehhez csak egy hibás költségtervvel teli pályázat és döntés vezethet. Az évek során, a feltételrendszeren is alakítani kellett ahhoz, hogy elkerülhetőbbé váljon a bukás, valamint az olimpiai méretének növekedésével is számolni kell, ennek megfelelően kell kialakítani a NOB elvárásait.

Véleményem szerint a montreali olimpia a legjobb iskolapéldája annak, hogy hogyan lehet egy nagy lehetőségből óriási veszteségű játékokat rendezni, valamint arra, hogy 1976 előtt a feltételek sem voltak még az olimpia méreteihez, költségeihez megfelelően kialakítva. A montreali olimpiai példáját egy külön részben ismertetem. Ezek a negatív eredmények nem csak egy olimpiád sikerességét érintik, hanem visszafoghatják a következő időszakban jelentkezők számát is. Az 1992-es Barcelonai Olimpiai Játékok legnagyobb problémája a környezetvédelmi előírások betartása volt. Ezt figyelembe véve, a következő választáson kiemelt szerepet kapott a környezetvédelem, így 1993-ban Sydney mellett döntöttek, azaz a „zöld játékok” pályázat nyert. Ebből arra lehet következtetni, hogy a választásnál az **előző olimpiáról alkotott kritikák** is nagy hangsúlyt kapnak.

Mi számít még? Azon felül, hogy egy jól megalapozott, az elvárásoknak megfelelő pályázat elkészül, szükség van az újdonságra is. A **kreatív, innovatív megoldások, új koncepciók** ajánlása felkeltheti a döntéshozók figyelmét. Az **alapos pénzügyi terv**, a **politikai és közvélemény támogatottsága**, az **utóhasznosításokkal** való számolás kiemeli a városokat, azt sugallja, hogy a szervezésnél a részletekre is figyelnek.

Az ország tapasztalataival kapcsolatban is a pozitív elbírálást támogatja például az ország egy főre jutó arany érmeinek száma, vagy az, hogy rendezett-e már az ország valamilyen Világ bajnokságot vagy Európa Bajnokságot. A **város adottságait, szociális helyzetét, az életminőség színvonalát** szintén a második fázisban veszik szemügyre. Fent említettem már, de még egyszer fontos kihangsúlyozni, hogy a XXI. században is nagyon fontos szerepet kap az ország **környezetvédelemmel kapcsolatos hozzáállása**, ez ugyancsak egyike az Olimpiai Mozgalom alappilléreinek. Ahhoz, hogy egy jól megtervezett és előkészített pályázat nyerni tudjon, szükség van egy kis szerencsére és lobbizási tevékenysége is. Természetesen csakis szabályos keretek között lehet megalkotni a lobbizásra vonatkozó stratégiát.

2. AZ OLIMPIA SZERVEZÉSÉVEL KAPCSOLATOS ELŐNYÖK ÉS KOCKÁZATOK

A következő részben azt vizsgálom meg, hogy milyen lehetőségeket rejt önmagában az olimpia szervezése, valamint, hogy milyen kockázati tényezőkkel kell számolnia annak a városnak, amely erre vállalkozik. Alapvetően a PriceWaterHouseCoopers kockázatelemzésében, valamint a Budapest Olimpiai Mozgalom elemzésében található információk alapján összeállítottam egy listát. A rotációs folyamatot is figyelembe véve, valamint azt, hogy városonként, országonként eltérő körülményekkel kell szembenézni (például más-más szervezőbizottság, így más elképzelések, megvalósítási tervek érvényesülnek) olimpiánként, országonként változnak ezek a lehetőségek és veszélyek. Így egyértelmű következtetéseket nem lehet vonni a rendezéssel járó előnyökkel, illetve kockázatokkal kapcsolatban.

A fejezetben csak az olimpiai rendezési jog elnyerését követő időszaktól felmerülő tényezőket mutatom be. Kutatásom témája a gazdasági háttér elemzésére terjed ki, ezért csak a szorosan ehhez fűződő szempontokat veszem figyelembe. Emellett fontosnak tartom megemlíteni, hogy a társadalmi, politikai, lélektani (bizonyítás, nemzeti összefogás) és szociális előnyök és veszélyek szintén jelentősek.

2.1. A RENDEZÉS ELŐNYEI

Az olimpia rendezésének előnyeit illetően egyszerű a vizsgálódás. A túlbonyolítást és az egyéni sikertényezőket kizárva kell átgondolni a lehetőségeket. Egy átlagosan fejlődő ország adottságait figyelembe véve a következő előnyök merülhetnek fel.

- ❖ Az olimpiával kapcsolatos beruházások úgynevezett előrehozott beruházásoknak számítanak, azaz az egyébként is esedékes projekteket, amikre az adott időintervallumban nem lenne elegendő erőforrás, a rendezvény alkalmából elkülönült finanszírozási erőforrásokból és támogatásokból megvalósíthatók.
- ❖ A beruházásokon keresztül minőségi ugrás figyelhető meg az ország javuló infrastruktúráján, modern sportlétesítmények, új utak, szállodák, lakóépületek építésén keresztül.

- ❖ Az olimpiához való hozzáállás, a rendezés minőségi kivitelezése és a fejlesztések miatt javulhat az országról alkotott nemzetközi kép, növekedhet az országba vetett bizalom, ezáltal a külföldi tőke beáramlására is ösztönzőleg hat.
- ❖ Az olimpiai projektek javítják az ország/város erőforrásainak kihasználtságát, ami a felgyorsítja GDP növekedését.
- ❖ Ugyanezek a projektek a foglalkoztatottságra is kedvező hatással vannak.
- ❖ Kiugrási lehetőséget biztosít az ország számára, felzárkózási lehetőséget a legfejlettebb országokhoz, valamint a régióból való kiemelkedést is elősegíti.
- ❖ Az olimpia ideje körülbelül „1,2 millió nemzetközi turista érkezése várható”⁹, ami kedvezően pozitívan hat az ország turizmusára az olimpiai ideje alatt, és az olimpiát követő időszakban is.
- ❖ A médiaérdeklődés folyamatosan a világ figyelmének középpontjába állítja az országot.
- ❖ A megarendezvény óriási projektjei a nemzetközi és belföldi beruházókkal és kivitelezőkkel szemben egyaránt nagyobb tárgyalóképességet biztosítanak.

2.2. A RENDEZÉS KOCKÁZATAI

A veszélyeket, kockázatok elemzését valamivel fontosabbnak tartom, hiszen az olimpia szervezésében rejlő lehetőségek mellett hatalmas a bukás lehetősége is, ami egy egész országot a mélybe taszíthat.

- ❖ Az olimpiai felkészülés különböző időszakaiban az ország gazdasági növekedése nem a megfelelő ütemben fejlődik, ami felboríthatja a terveket, egyensúlyi problémákhoz vezethet.

⁹ http://budapestiolimpia.hu/?page_id=29 (letöltés dátuma: 2012. szeptember 29.)

- ❖ A legutóbbi világválság előre nem látható következményei szintén rossz irányba befolyásolhatják a költségeket, vagy az egyéb finanszírozással kapcsolatos forrásokat. Tehát a megnövekedett költségek újabb válságot okozhatnak.
- ❖ A beruházások költségeit nem megfelelően kalkulálták, esetleg nem kalkuláltak a plusz költségekkel. Esetleg a szállodai férőhelyek száma nem a megfelelő ütemben növekszik, vagy az építőipar kapacitása nem elegendő. A rendezvény miatt viszont nem lehet leállítani a projekteket, további erőforrásokat kell bevonni. Ha a vállalati szektor, szponzorok nem támogatják ezeket a költségeket, akkor az államnak kell ezeket pótolni, ami az ország költségvetését csökkenti.
- ❖ A szervezőbizottság rosszul méri fel a beruházási időszakot, akkor az építkezéseket fel kell gyorsítani, ami további költségeket von maga után.
- ❖ Ha európai országról beszélünk, akkor az Európai Unió (például a Strukturális Alapokból) szintén hozzájárulhat a szervezési és lebonyolítási kiadásokhoz, azonban ha ez a támogatás alacsony, esetleg elmarad, akkor szintén nélkülöznie kell a bizottságnak, ami veszélyeztetheti a megvalósíthatóságot.
- ❖ Ugyanez az elv érvényes a vállalati szektor és a magánszektor kapcsán (például a nem megfelelő „PR munka” miatt), ami nagyobb veszélyt jelent, ha például a szervezőbizottság leginkább ezekre a támogatásokra alapozza költségvetési tervét.
- ❖ Az olimpia ideje alatt előfordulhat, hogy a látogatók száma nem éri el a minimális szintet sem. Hatalmas bevételkiesést okozhat, valamint az adott ország népszerűségére, ez által a későbbi tárgyalóképeségére sem lesz pozitív hatással. Úgynevezett presztízsveszteséget okoz.
- ❖ A létesítmények utóhasznosítása szintén rosszabbul alakul a tervekhez képest, a társadalmat terhelő magas fenntartási költségek keletkeznek.
- ❖ Az árfolyamváltozások figyelembevételénél nem számolnak azzal, hogy a gazdasági helyzet esetleges változása miatt kedvezőtlenül alakulhat az árfolyam, vagyis szintén növekedhetnek a kiadások.

3. AZ OLIMPIA FINANSZÍROZÁSI HÁTTERE

A Játékok méreteinek emelkedése miatt az Olimpiai Chartát is a növekvő költségekhez mérten kellett átalakítani és a finanszírozási eljárást szabályozni. A NOB egy városnak adományozza a rendezési jogokat, nem pedig egy magánintézménynek. Ebből következik az is, hogy a különböző költségek is a rendező várost terhelik. Ez azt jelenti, hogy az Olimpiai Játékokkal kapcsolatos teljes pénzügyi felelőssége a várost és olimpia Szervező Bizottságát érinti. A Nemzeti Olimpiai Bizottság pedig a pénzügyi felelősségvállaláson kívül egyetemlegesen és külön-külön is felel a várossal és a bizottsággal együtt a rendezvény szervezéséért és rendezéséért.

3.1. AZ OLIMPIAI SZERVEZŐ BIZOTTSÁG (OCOG) KÖLTSÉGVETÉSÉNEK SZERKEZETE

„Az OCOG költségvetés tartalmazza a Szervező Bizottság bevételeit, a Játékok közvetlen költségeit, a Játékokhoz szükséges átmeneti létesítmények/építmények felépítési és bontási, felszámolási költségeit, az olimpiai falvak bérleti és berendezési költségeit. Továbbá az OCOG bizonyos átmeneti létesítmények létrehozásának alternatívájaként hozzájárulhat végleges létesítmények (pl. átmenetileg sportcélra használt létesítmények, olimpiai falu) felépítéséhez is.”¹⁰ A bizottság költségvetésének jelenleg érvényes struktúrája a sydney-i olimpia pályázati szakasza óta érvényes. Ezért a 2000-ben megrendezett olimpia és az ezelőtt lebonyolított Játékok összehasonlíthatóságát az NOB olimpiáról olimpiára történő változtatásai jelentősen megnehezíti, például a sydney-i olimpia előtti olimpiáknak nem volt szabvány struktúrája. Az adatok elemzését és összevetését az a tény is nehezíti, hogy a változtatások miatt lényegesen eltérő tartalmú és felépítésű költségvetési szerkezetek állnak rendelkezésünkre, valamint a különböző forrásokból származó információk ellentmondásba ütközhetnek. A NOB előírásai szerint a költségvetési tervet a pályázati év USD értékén kell elkészíteni és beadni. Tehát ez azt jelenti, hogy a költségvetésben szereplő jövőbeli értéken előre jelzett tételeket a pályázás évének USD értékére kell diszkontálni.

¹⁰ Budapest Olimpia Megvalósíthatósági Tanulmány 2012 aktualizálása 2016-ra és 2020-ra, PriceWaterhouseCoopers 5.2. fejezet, 70. oldal

A következő részekben a szervezőbizottságok bevételi forrásait és kiadási tételeit részletesen elemzem, hiszen a költségvetés vizsgálata elengedhetetlen ahhoz, hogy az ötkarikás játékok utáni gazdasági eredményét meg tudjuk magyarázni.

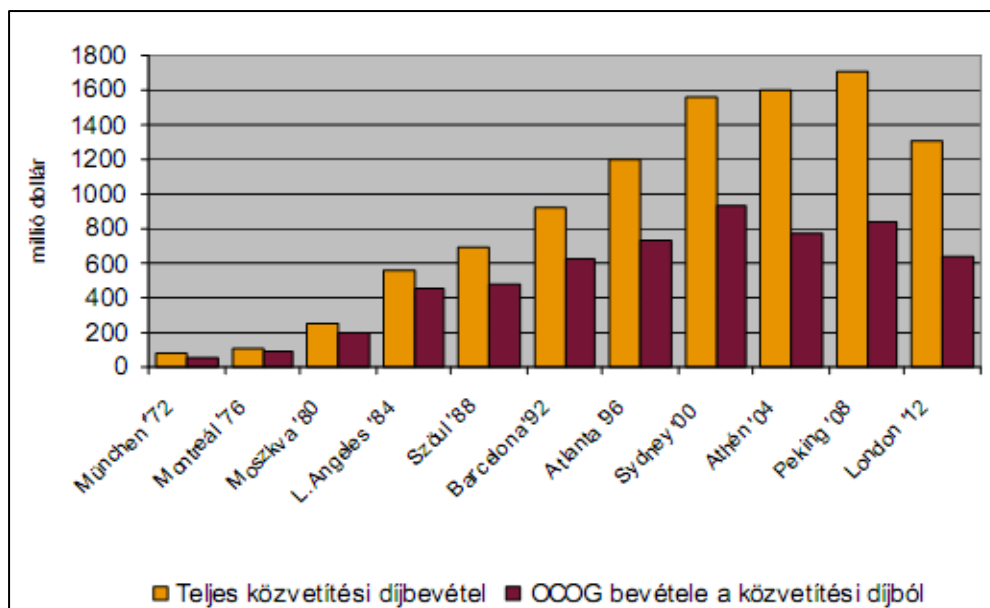
3.1.1. A szervezőbizottságok bevételei

A NOB és a kiválasztott rendező város között megkötött Rendező Város Szerződés értelmében kötelező egy Olimpiai Szervező Bizottságot alapítani, aki egyetemlegesen felel a játékok megszervezéséért és lebonyolításáért, ezért jelentős összegű költségvetésből kell gazdálkodnia. Az ideiglenesen létrehozott bizottság fő célja, hogy az olimpia bevételei legalább fedezzék a kiadásokat. A kandidálási szakaszban szükséges *Pályázati Dosszié* fontos részdokumentuma a költségvetés felépítése, amit a *Pályázati Kézikönyv* előírásai szerint kell összeállítani, majd prezentálni. A jelentős összegű költségek finanszírozása érdekében különböző források állnak a rendelkezésére.

A bizottság bevételei pénzügyi és természetbeni juttatásokat foglalnak magukban.

3.1.1.1. A szervezőbizottságok fő bevételi forrásai

- ❖ NOB: ebben a szakaszban leginkább a NOB és a televíziós közvetítők és a nemzetközi szponzor cégek közötti megállapodást szeretném kihangsúlyozni. Az innen befolyó pénz meghatározott részét átadja a szervezőbizottságnak, amivel hozzájárul az olimpia szervezési költségeihez. Természetesen az is a NOB hatáskörébe tartozik, hogy a bevétel hány százalékát adja át a bizottságnak. Ez az összeg olimpiádonként változhat.
- ❖ Állam: az állami finanszírozás mértéke attól függ, hogy az adott állam mennyire kíván bekapcsolódni az eseménybe.
- ❖ Magánszektor: általában a vállalati szektor támogatása a legjelentősebb. Leginkább belföldi, de nemzetközi vállalatok is nagy összegeket fizetnek a szponzori csomagokért, különböző jogdíjakért, az olimpiai szimbólumok használatáért.
- ❖ Jegyek: a jegyeladásból származó forrás az évek során jelentősen csökkent, azonban szintén jelentős részét teszi ki a bizottság összbevételének, közvetlenül a marketing és televíziós közvetítési jogok eladásából származó bevételek mögött áll.
- ❖ Speciális finanszírozási eszközök: különböző pénzügyi adományok, önkéntesek munkája, az olimpiai érmék értékesítése, bélyegek, lottó.

2. ábra A televíziós közvetítési jogokból származó bevétel 1972-2012

Forrás: PWC Budapest Olimpia megvalósíthatósági tanulmány, a 2012-re vonatkozó tanulmány aktualizálása 2016-ra és 2020-ra, 73. oldal

3.1.1.2. A szervezőbizottságok bevételi forrásainak tételes elemzése

Ebben a részben a szervezésért felelős bizottság bevételi forrásait elemzem. Minden egyes tételt külön-külön kiemelek a fő forrásokon kívül is. Ezzel egyszerűbbé és átláthatóbbá válik az olimpia költségvetési struktúrája, amit a későbbi részben a kiadási tételekkel egészítem ki. A beruházási, működtetési és rövid távú befektetési költségek kibontásán keresztül válik egységessé.

A. Az olimpiai televíziós közvetítési jogok értékesítése

Az 1984-es Los Angeles-i Olimpia óta a televíziós közvetítési jogok eladásából származó bevételek váltak a szervezőbizottságok egyik legnagyobb finanszírozási forrásává. A 2. ábrán látható, hogy az évek során hogyan alakult ezen bevételek. Mivel ez az ábra a pekingi és a londoni olimpiák megrendezése előtt készült, ezért e két olimpia tervszámait, valamint az előzőek tényadatait egységesítették, tehát a 2006-os USD inflációval korrigált értékre számították át.

1972 óta a televíziós közvetítési jogok eladásából származó bevételek egyre jelentősebb bevételi forrásává vált a szervezőbizottságok számára. A televíziós közvetítések jelentőségét mindenképp ki kell emelni, hiszen ez a mozgatórugó viszi előre az Olimpiai Mozgalom fejlődését. Elsősorban azért, mert a televízió óriási pénzügyi alapot teremtett a mozgalomnak és a sportnak egyaránt.

A NOB 1988 óta végzi a közvetítési jogok értékesítését. Az utóbbi években a NOB egyre nagyobb százaléku részesedést kapott ebből a forrásból származó bevételből. Szintén a NOB hatáskörébe tartozik e részesedési arányok meghatározása. Míg 1976-ban a 15 százalékot állapított meg magának, a sydney-i olimpiai részesedése 40 százalék volt, Athén és Peking után pedig már 51 százalékot állapított meg. (Holger Preuss, 2000)

B. Speciális marketingeszközökből származó bevételek

Az olimpiai játékok költségvetésének ma már elengedhetetlen forrása a magánvállalatoktól befolyó pénzügyi támogatás. Azonban ezek a cégek sem önzetlenül szponzorálják a játékokat. A pénzügyi juttatásért cserébe a vállalatok az olimpiát kísérő nemzetközi figyelem középpontjába kerülnek, ami kedvező reklámfelület számukra. A televíziós közvetítések mellett a „marketing” a második legjelentősebb bevételi forrás. Sydneyben (2000) a szponzorálás és az értékesítés a Szervezőbizottság bevételeinek 35 százalékát tette ki. A 2004-es athéni játékokon szintén több mint 30 százalékot tett ki ez a befolyó összeg. (Hochbrückerner, 2001)

Ebben a fejezetben a marketing a szponzorálásra és az értékesítésre területével foglalkozom. A NOB és a nemzeti olimpiai bizottságok marketingjével nem foglalkozom, csupán a szervezőbizottságok közvetlen marketingbevételeivel. Azok a cégek, akik amellet döntenek, hogy szponzorálják az olimpiát, pontosan tudják, hogy támogatásukért cserébe mit kapnak. Miért is fizet a vállalat? A szponzor azért fizet, hogy az olimpiai játékok arculatát rávetítse a cégre és az olimpiai reklámhatást a saját termékére, márkájára adaptálja. Tulajdonképpen a vállalatok a jogok/előjogok „csomagjait” kapják, cserébe pénzt, árut vagy szolgáltatást biztosítanak. Alapvetően öt féle marketingprogram kapcsolódik az olimpia „merchandisinghoz”, amit Coubertin által vált lehetővé és az 1920-as Antwerpeni Olimpián alkalmazták először. (Holger Preuss 2004) Ezt a szakasz három fő bevételi csoportból áll: a marketing-, érme-, és bélyegprogramból.

Az öt alapvető marketingprogram

1. *TOP (Az olimpiai program):* a nemzetközi olimpiai programban résztvevő cégek az olimpiai szimbólumok használatának jogát vásárolják meg, vagy valamilyen nélkülözhetetlen (például technológiai, biztonsági) szolgáltatást nyújtanak. A reklámozás által a TOP cégek jelentős bevételhez juttatják a NOB-ot, ezáltal a szervezőbizottságokat.

3.táblázat: TOP szponzorok 1984-2012 (millió dollár)

	TOP I 1984 - 1988	TOP II 1989 - 1992	TOP III 1993 - 1996	TOP IV 1997 - 2000	TOP V 2001 - 2004	TOP VI 2005 - 2008	TOP VII 2009 - 2012
Megnevezés	Szöul	Barcelona	Atlanta	Sydney	Athén	Peking	London
TOP szponzorok száma	9	12	10	11	11	11	n.a.
TOP bevétel (millió dollár)	141	255	485	679	709	1019	n.a.
OCOG részesedés (millió dollár)	47	85	218	259	302	153	321
OCOG részesedés (%)	34	33	45	38	43	15	n.a.

Forrás: PWC Budapest Olimpia megvalósíthatósági tanulmány, a 2012-re vonatkozó tanulmány aktualizálása 2016-ra és 2020-ra, 75. oldal

A 3. táblázatban látható a TOP programban résztvevő cégek száma, valamint az, hogy a szervezőbizottságok (OCOG) mekkora részesedést kapnak a TOP vállalatok finanszírozásból. A TOP program 1984-ben indult, és az ábrán jól látható, hogy igencsak nagy jelentősége van az olimpiai programból származó bevételnek. 1993 és 1996 között az OCOG részesedése 45 százalék volt, azonban a legmagasabb összegű részesedése az athéni olimpiád alatt volt, ez az összeg 302 millió dollárt tett ki.

2. *Partner (fő hazai szponzorok):* a Nemzeti Partner Programban résztvevő vállalatoknak olyan reklámjogot biztosít a NOB, amellyel csak a szervező ország határain belül élhetnek. Így a szponzori programban szereplő cégek termékeik vagy szolgáltatásaik népszerűsítése érdekében használhatnák az olimpia arculatát, mint az olimpiai játékok hivatalos partnere. Akár kiegészítő jogokat/címeket is kaphatnak, mint például az „amerikai olimpiai csapat partnere”. „A Nemzeti Partner Program szereplői a TOP szponzorok alatt helyezkednek el.”¹¹
3. *Szponzorok:* a nemzeti olimpiai bizottságok szponzori programja nemzeti reklámjogokat biztosít a vállalatoknak, melynek keretében a „hivatalos szponzor”

¹¹ Stupp, H. M.: Sponsorship and television, Olympic Message – Sources of Financing Sports, 1996, 3. 25-34 oldal

címet és a szervezőbizottság emblémáját használhatják, a termékeik és szolgáltatásaik eladásának növelése érdekében. A nemzeti olimpiai bizottságok szponzorai a nem rendező országokban a TOP szponzorok és a partnerek alatt helyezkednek el.

4. *Szolgáltató, támogató és szállító*: ez a kategória kevesebb jogot, lehetőséget kínál, mint a TOP, vagy a partnerprogram. Ebben a programban résztvevő cégek leginkább természetben juttatásokkal támogatják a játékokat. A beszállított termékek vagy szolgáltatásokért cserébe használhatják az olimpia emblémáját.
5. *Licenttulajdonosok*: a licenttulajdonosok szintén feltüntethetik termékeiken az olimpiai szimbólumokat, de kizárólag a licencértékesítési nemzetközi programban részvevő vállalatok jogosultak erre. A NOB hatékony elosztási csatornáinak köszönhetően igen előnyös helyzetbe kerülnek a licenttulajdonnak rendelkező cégek. Az Atlantai Olimpia óta (1996) a NOB fokozottabban ellenőrzi e termékek minőségét, mivel ezen az olimpián az embléma értékesítési szintje igen alacsony volt. Ennek elkerülése érdekében olyan programokat indít, *„amelyek a szervezőbizottságok termékein keresztül közvetítik az olimpiai filozófiát a nagyközönség és különösen a fiatalok felé... Éberen vigyázunk arra, hogy egyensúlyban legyenek az üzleti érdekek az olimpiai eszme integritásával az általunk támogatott programokban és termékekben.”*¹²

A szponzoroktól származó támogatások nagy jelentőséggel bírnak, hiszen nélkülözhetetlen a szervezőbizottságok számára. Mégis mi lehet a probléma? A szponzori díjak egyre inkább szolgáltatás formájában, természetbeni hozzájárulás formájában nyilvánulnak meg. Ez olyan problémákhoz vezethet, amely megnehezíti a szervezőbizottságok előrehaladását.

A támogatási formának fő negatív hatásai

- ❖ Nem mindig tudják felhasználni a szponzorok által nyújtott összes szolgáltatást/természetbeni juttatásokat.
- ❖ Hajlamosak magasabb, akár a legmagasabb árat kiszabni. Ez az összeg jóval a piaci ár felett lehet, ráadásul nem minden esetben egyenértékű a teljesítési színvonallal.

¹² Payne, M.: The sponsoring and marketing of the Atlanta Olympic Games, 1998, 55-64. oldal

Véleményem szerint ezt úgy lehetne kiküszöbölni, hogy a NOB a szervezőbizottság terveireh mérten összeállít egy minimális és maximális támogatási szintet külön-külön a szolgáltatási szinttel, természetbeni juttatásokkal és finanszírozási mértékkel kapcsolatban.

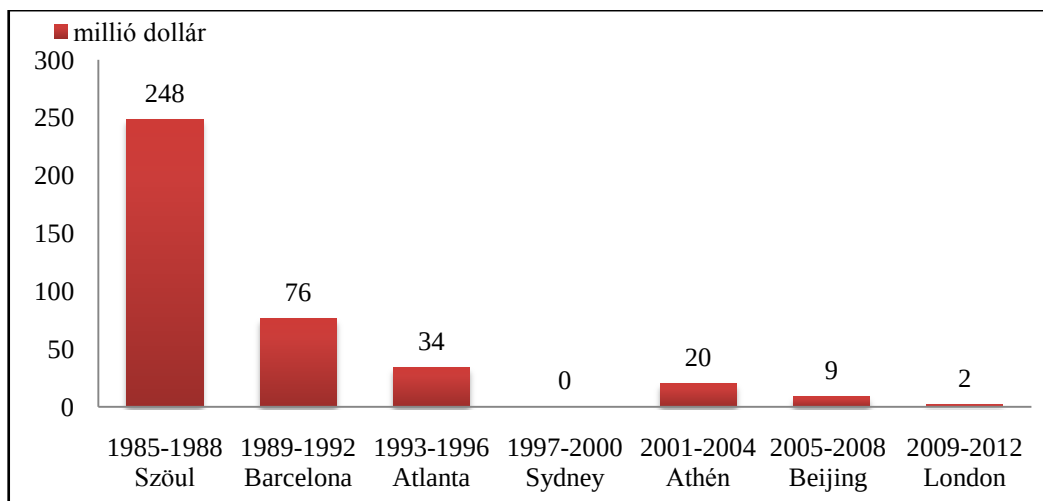
Olimpiai érme program

Kezdetben az olimpiai érmék azt a célt szolgálták, hogy a játékokra emlékeztettesse tulajdonosát. Már az ókori olimpiákon is jelen voltak. A modern kori játékokon azonban az érmék kibocsátása már más célt szolgál. Napjainkban az érmék gyártása a játékok pénzügyi támogatását és népszerűsítését szolgálja.

Fontosnak tartom megemlíteni, hogy az olimpiai érmék törvényes fizetőeszközként vannak nyilvántartva és az adott ország bocsátja ki, pontosabban az ország Nemzeti Bankja. Mivel az érmék törvényes fizetőeszközként való kibocsátása a pénzkínálat növelésével jár, a kormánynak és a pénzversének alaposan meg kell fontolnia és megegyezésre kell jutniuk. A szervezőbizottságok az érmék értékesítéséből származó bevétel egy részét kapják meg. Háromféle módon részesedhet ebből a bevételből.

- ❖ A szervezőbizottság gyártási költségen kapja meg az ország Nemzeti Bankjától, rejtett állami támogatásként, amelyet névértéken vagy afölött értékesítheti.
- ❖ A szervezőbizottság névértéken kapja meg a Nemzeti Banktól, melyet felárral értékesít.
- ❖ A szervezőbizottság licenrdíjat kér az érmét kibocsátó társaságtól.

A televíziós közvetítési jogok és az olimpiai „brand” értékesítéséből származó bevételek növekvő tendenciája miatt az érmék kibocsátása és eladásának jelentősége és hasznossága csökkent. A 3. ábra is ezt támasztja alá.

3. ábra Éremprogram bevételei

Forrás: saját szerkesztés a PWC Budapest Olimpia megvalósíthatósági tanulmány, a 2012-re vonatkozó tanulmány alapján

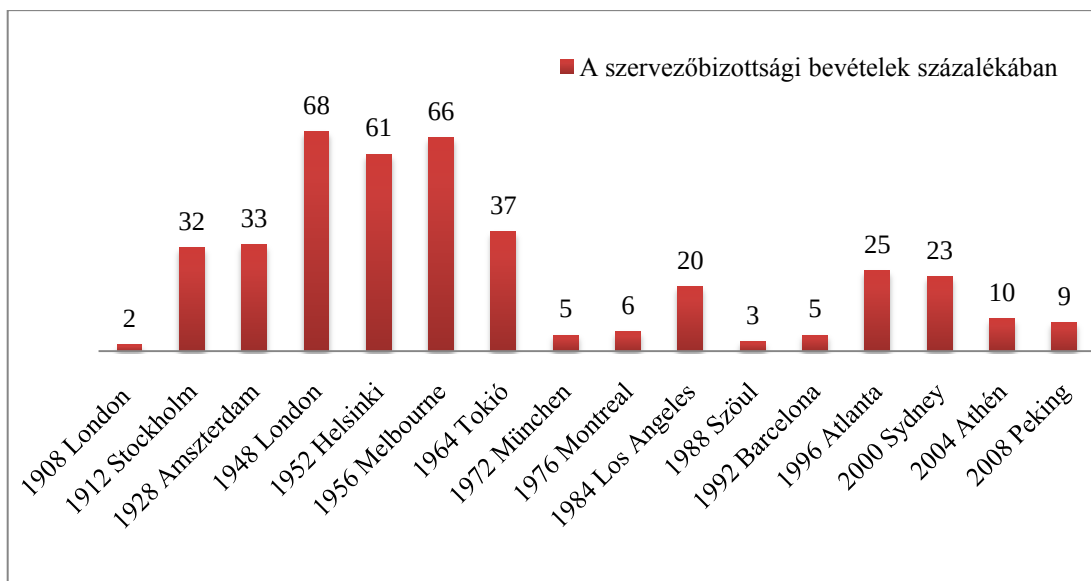
Míg 1985-1988 között, a Szöuli Olimpiai Játékok éremkibocsátásból származó bevétele 248 millió dollár volt, Athénban és Pekingben ez az összeg csupán 20 és 9 millió dollárt tett ki.

Bélyegkibocsátás

A bélyegkibocsátásból származó bevételek is hasonló módon működnek, mint ahogyan az éremkibocsátás. Az innen befolyó össze az elmúlt években egyre inkább veszített jelentőségéből. A 2012-es Londoni Olimpia Szervező Bizottsága már nem is kalkulált és nem is tervezett bélyegkibocsátást.

C. Jegyeladásból származó bevételek

A jegyeladásból származó bevételek a modern olimpiai játékok kezdete óta járulnak hozzá a szervezőbizottságok költségvetéséhez. Az évtizedek során azonban ez a bevételi forrás is, mint például az éremkibocsátás, veszített jelentőségéből, hiszen a televíziós közvetítési jogok értékesítéséből és a marketingtevékenység által befolyt bevételek átvették az első két helyet. A NOB a jegyeladással alapvetően nem foglalkozik, a szervezőbizottságok egyéni feladatai közé tartozik. Ezért a NOB közvetlenül nem is kap részesedést, csupán közvetve, ami azt jelenti, hogy ha pozitív eredménnyel zár az adott szervezőbizottság, akkor a bevétel egy bizonyos százalékát ítéli magának.

4. ábra Jegyeladásból származó bevételek a szervezőbizottság bevételének százalékában

Forrás: saját szerkesztés Holger Preuss: Az olimpiai játékok gazdasági háttere, 2004 191. oldal)

A 4. ábra is azt támasztja alá, hogy a modernkori olimpiák kezdete óta a jegyeladás igencsak veszített jelentőségéből. 1948-as Londoni Olimpián a szervezőbizottság bevételének 68 százalékát tette ki, 2004-ben ez az arány már csak 10 százalék volt. Természetesen ezt a változást a szervezőbizottságok bevételei összetételének és a szervezőbizottságok olimpiánkénti változása is magyarázza.

Nem csupán a fent említett két tényező térhódítása miatt van nehéz dolguk a szervezőbizottságoknak a jegyeladással kapcsolatosan. Az jegyek száma miatt a várható bevétel korlátozott. Az eladható jegyek mennyiségét több tényező befolyásolja. E tényezők figyelembevételével kell kiszámolniuk azt, hogy ebből a forrásból hogyan tudják növelni bevételüket. Ebben a szakaszban a jegyek eladását meghatározó tényezőket vizsgálom meg.

A nézőkapacitás (C) függ:

- ❖ A sportesemények számától (E) a nyitó- és záróünnepséggel és egyéb programokkal együttesen.

Az olimpiai események számát az olimpiai sportok száma, a versenyek száma, valamint az egyéb olimpiai események száma (például nyitóünnepség) határozza meg.

❖ A rendelkezésre álló létesítmények kapacitásától (S).

Ebből a szempontból az eladható jegyek számát az olimpia előtt rendelkezésre álló létesítmények kapacitása, az ideiglenesen felállítható lelátók száma és a sportág típusa határozza meg.

❖ A kiadott ingyenes jegyek mértékétől (F).

A NOB tagok illetve a VIP vendégek számára térítésmentesen átadott jegyek száma.

❖ A kihasználtsági rátától (o).

A létesítmények kihasználtsági foka elsősorban a létesítmények méretétől függ, a sportszám népszerűségétől, a sportszám/esemény döntőhöz való időbeli közelségétől. Továbbá befolyásolja a létesítmény megközelíthetősége, vagy a jegyár is. A helyszínek kihasználtsági fokát viszonylag bonyolult meghatározni. Leginkább a vásárlói döntéstől függ.

❖ Az átlagos jegyártól (P).

A jegyárak meghatározása sokkal összetettebb dolog, mint az előző tényezők.

Robert Nieschlag szerint négy fő szempont alapján lehet meghatározni a vásárlók döntését:

- *a költségtudatosság,*
- *az ár megjelenése,*
- *a fogyasztók fizetési hajlandósága,*
- *a minőség tudatosság alapján.*

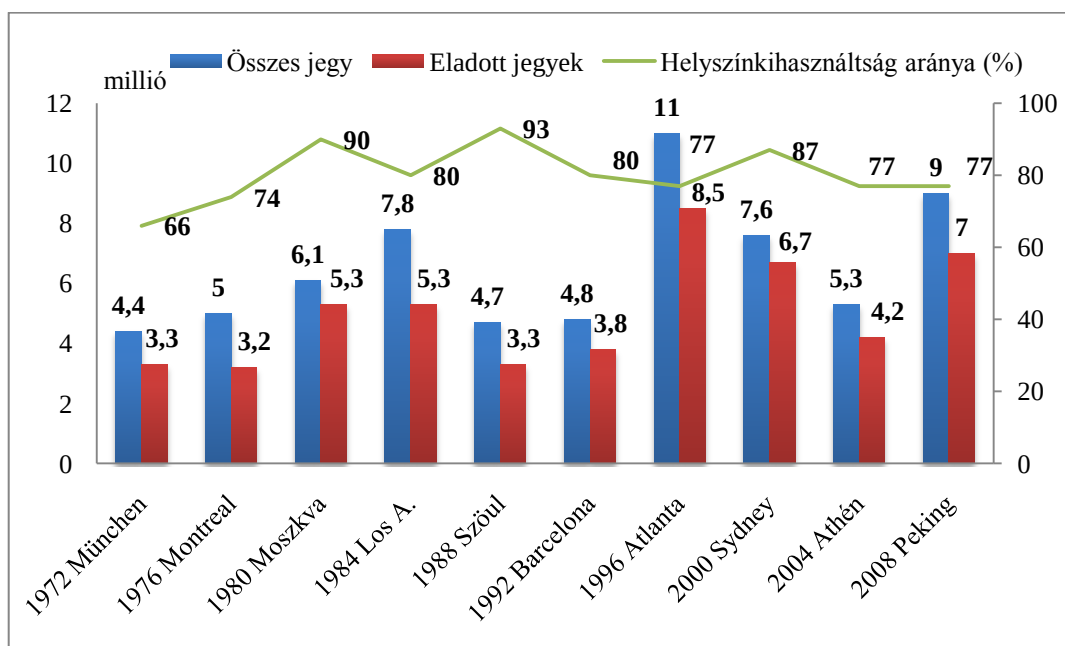
A fogyasztók fizetési hajlandósága a legfontosabb szempont, a fogyasztói felmérés alapján kialakítani az árakat is, az olimpia esetében a fogyasztói hajlandóság viszonylag magas, hiszen egy nem mindennapos megaeseményről van szó.

Véleményem szerint a jegyek árfekvésének a rendező ország életszínvonalától és a lakosság sport iránti érdeklődésétől is nagymértékben függ, hiszen a nézők

legnagyobb arányát az ország lakossága teszi ki. A nemzetközi érdeklődést pedig a szállodák befogadóképessége, vagy például az utazási költség is befolyásolja. Azt is fontos megemlíteni, hogy a Szervezőbizottságnak az értékesítési csatornákon keresztül megfelelően kell megszerveznie a jegyértékesítést.

Így az előzetes jegyeladásból származó bevételt a következő képlet alapján lehet meghatározni.

Tehát a nézőkapacitást úgy kapjuk meg, hogy a rendelkezésre álló létesítmények kapacitásából (ami az összes eladható jegyet foglalja magába) kivonjuk az ingyen kiadott jegyek számát, majd megszorozzuk a helyszínek kihasználtsági rátájával és az átlagos jegyárra. Ha az egyik tényező (E, S, o, P) egyike nő, akkor nő az eladásból származó bevétel nagysága is.

5. ábra A kibocsátott jegyek száma és az eladott jegyek aránya

Forrás: saját szerkesztés Holger Preuss: Az olimpiai játékok gazdasági háttere
2004,194.oldal alapján

Az 5. ábra a szervezőbizottságok által kibocsátott, illetve értékesített jegyek számát mutatja. Az diagramon jól látható, hogy olimpiánként hogyan változott a helyszínihasználat aránya, melyek a kibocsátott és eladott jegyek hányadosából kapunk meg. Összehasonlítva az arányokat megállapíthatjuk, hogy csupán kisebb eltérés tapasztalható. Minden szervezőbizottság értékesítése (a Müncheni Olimpiai Játékok kivételével) bőven 70 százalék felett volt. A legeredményesebb szervezőbizottság a szöuli volt, ők 93 százalékos eredménnyel zártak.

Összességében elmondhatjuk, hogy a jegyeladásból származó bevétel szintén kiemelkedően fontos a szervezőbizottságok számára, azonban az évek során a televíziós közvetítési jogok eladásának és a növekvő marketingtevékenységnek köszönhetően jegybevételi forrás jelentősége visszaesett.

D. Egyéb bevételek

A szervezőbizottságok egyéb bevételi forrásait csupán nagyvonalakban szeretném áttekinteni, hiszen részletesen nem kategorizálhatók. Fontosnak tartom megvizsgálni, mivel az ebből származó bevételek a költségvetési bevételeknek körülbelül 10 százalékát teszik ki. A következőkben néhány lehetséges bevételi forrást fogok definiálni.

I. Adományok:

Adományozókról akkor beszélünk, ha valaki ellenszolgáltatás nélkül támogatja az olimpia sikerét. A támogatás formája lehet természetbeni vagy pénzügyi jellegű. A legtöbb esetben kisebb összegű pénzügyi adományokról beszélhetünk, vagy önkéntesek munkájáról. A legtöbb önkéntes a rendező ország lakosságából jelentkezik és ajánlja fel ingyenes munkáját. Ezt a fajta „adományt” nehéz pénzben mérni, azonban nagy jelentőséggel bír. Az önkéntesek száma 30 000 és 50 000 fő között mozog. A Pekingi Olimpián azonban 100 000 önkéntes járult hozzá a nemzeti sikerhez. (Holger Preuss, 2004, 204. oldal)

II. Az olimpiai lottó

A szervezőbizottságoknak lehetőségük van arra, hogy nyereménykötvények kibocsátásán keresztül növeljék bevételeiket. Ezen kötvények általában nem kamatozó kötvények, vagy alacsony kamatozásúak.

A nyeresiményk6tv6nyek „*olyan k6tv6nyek, amelyek nem kamatoznak, vagy alacsony kamatot hoznak, 6s az alacsony kamatoz6s helyett vagy mellett, nyeresim6ny pr6miumot fizetnek.*” A k6tv6ny 6sszeg6t teljes m6rt6kben visszafizetik. A pr6miumok sz6m6t 6s 6sszeg6t a lott6 6temez6s6ben hat6rozz6k meg.”¹³

III. Kamatbev6telek:

A kamatbev6telekb6l befoly6 6sszeg tulajdonk6ppen a kor6bban be6rkezo bev6teleknek k6sz6nhet6. Mivel a j6t6kok el6k6sz6t6si szakasz6ban a kiad6sok m6rt6ke alacsonyabb a bev6telek 6sszeg6n6l, ez6rt a bev6teli t6bbletet befektethetik, amib6l kamatbev6tel sz6rmazik. Ez6rt c6lszer6 a bev6teleket min6l hamarabb begy6jtenie 6s a kifizet6seket a lehet6 legk6s6bbre tervezni.

Abban az esetben, ha a telev6zi6s k6zvet6t6si jogokat siker6l kor6n 6rt6kes6teni, az ebb6l befoly6 6sszeg befektet6s6n kereszt6l ak6r 10-15 sz6zal6kos kamatbev6telt eredm6nyezhet. Ezzel a befektet6si strat6gi6val a likvidit6si probl6m6kat is meg lehet el6zni, a k6s6bbiekre n6zve.

IV. K6zvetlen 6llami t6mogat6s:

Az el6z6ekben m6r eml6ttem a k6zvetett 6llami t6mogat6st. Az 6llami t6mogat6s szinte elengedhetetlen r6sze a k6lts6gvet6snek. Az 6llamnak lehet6s6ge van (a lakoss6g beleegyez6s6vel) a k6lts6gvet6sb6l elk6l6n6tett t6mogat6st ny6jtan6. A k6zvetlen 6llami t6mogat6s legink6bb az infrastruktur6lis fejleszt6sekben nyilv6nul meg.

V. Eszk6z6k 6rt6kes6t6se:

A szervez6bizotts6g ilyen jelleg6 forr6sai a tulajdon6ban 6ll6 l6tes6tm6nyek b6rbe ad6s6b6l, termek b6rleti d6j6b6l sz6rmazik. Az olimpia ideje alatt b6rletbe adhatja vagy a j6t6kok lebonyol6t6sa ut6n ak6r v6gleges6n is 6rt6kes6theti a tulajdon6ban 6ll6 l6tes6tm6nyeket, az olimpi6i falvakat, a sajt6k6zpontot stb.

¹³ Karlheinz M6ssig, Banklexikon, 1988, 10. kiad6s

3.1.2. A szervezőbizottságok kiadásai

A szervezőbizottságok kiadásai elemzése sokkal nehezebb feladat, mint a bevételi források vizsgálata. Egyrészt minden olimpia megszervezésénél teljesen más körülmények adóttak. Másrészt a szervezőbizottságok a költségvetési mérlegének bevételi oldalának részletezésére sokkal nagyobb hangsúlyt fektetnek, mint a kiadási oldalra, ezért jóval kevesebb információ áll rendelkezésünkre. Ahhoz, hogy a kiadási tételeket össze tudjuk vetni a bevételekkel, elengedhetetlen valamilyen struktúra felállítása. Bizottságonként változik, hogy a kiadások közül mely tételeket veszik figyelembe és melyeket nem. Például az infrastrukturális fejlesztések és az építési beruházásokat valahol a játékokhoz kapcsolódóan tüntetik fel, valahol nem az olimpiához kapcsolódóan.

3.1.2.1. A szervezőbizottságok fő kiadási tételei

- ❖ *Beruházások:* a sportlétesítmények, az Olimpiai Falu, a Fő Sajtóközpont (MPC: *Main Press Centre*), a Nemzetközi Műsorszóró Központ (IBC: *International Broadcasting Centre*) beruházási költségeit, valamint a közlekedési infrastrukturális beruházási költségeket foglalja magában. Ezek általában hosszútávra tervezett létesítmények, melyek költségei az ország/város meglévő körülményei, valamint az olimpia növekvő méretei nagyban befolyásolják.
- ❖ *Működési költségek:* az olimpia szervezésének és lebonyolításának költségei, mint például az üzemeltetési költségek, a szállítási költségek, egészségügyi kiadások vagy a biztonsági költségek.
- ❖ *Rövid távú befektetések:* nem a szervezőbizottság tulajdonában álló létesítmények bérleti díja, berendezések (sporteszközök) költségei. Mivel vannak olyan épületek, melyeket nem tudnának a játékok után hasznosítani, ezért ezeket érdemesebb csupán kibérelni.

3.1.2.2. A szervezőbizottságok kiadási tételeinek részletes elemzése

I. *Beruházások:*

Ide tartoznak az új sportlétesítmények, az Olimpiai Falu, a Fő Sajtóközpont (MPC), a Nemzetközi Műsorszóró Központ (IBC), a szerelési- és berendezési

költségek. Továbbá a már meglévő létesítmények, melyeket a játékok megrendezéséhez szükséges állapotba hozatala, átalakítása, felújítása. A beruházásokhoz tartoznak azok a tételek, melyeket az olimpia lebonyolítása után is a meglévő állapotban tovább használnak.

4.táblázat: Beruházási költségek (millió dollár)

Megnevezés	Barcelona 1992	Atlanta 1996	Sydney 2000	Athén 2004	Peking 2008	London 2012
Beruházások	394	777	256	981	224	0

Forrás: PWC Budapest Olimpia megvalósíthatósági tanulmány, a 2012-re vonatkozó tanulmány aktualizálása 2016-ra és 2020-ra, 85. oldal

II. *Működési költségek:*

A jelenleg is hatályban lévő Pályázati Kézikönyv alapján a működtetési költségeket ideiglenes célú beruházásokra és folyó szervezési költségekre bontja. *Ideiglenes célú beruházásnak* minősül a szervezőbizottságok által az olimpia idejére bérelt létesítmények és eszközök bérleti díja, az ideiglenesen felállított létesítmények építési, fenntartási és bontási költségei. *A folyó működtetési költséghez* a bérköltség, energiaköltség, technológiai költségek stb.

5.táblázat: Működtetési költségek (millió dollár)

Megnevezés	Barcelona 1992	Atlanta 1996	Sydney 2000	Athén 2004	Peking 2008	London 2012
Működési költségek						
Sportesemények	99	61	115	30	324	446
Olimpiai falu	204	68	99	45	77	233
MPC és IBC	217	184	182	n.a.	424	49
Technológia	319	290	381	n.a.	n.a.	479
Összesen	839	602	777	75	824	1208

Forrás: PWC Budapest Olimpia megvalósíthatósági tanulmány, a 2012-re vonatkozó tanulmány aktualizálása 2016-ra és 2020-ra, 86. oldal

III. *Ünnepségekkel, kulturális eseményekkel kapcsolatos költségek:*

Az összes éremosztó-, az olimpiai lánghoz kapcsolódó ceremóniák, a nyitó- és záróünnepségek, egyéb kulturális események kiadásai tartoznak ebbe a kategóriába.

6.táblázat: Ceremónia költségek (millió dollár)

	Szöul 1988	Barcelona 1992	Atlanta 1996	Sydney 2000	Athén 2004	Peking 2008	London 2012
Ünnepségek költsége	44	37	35	55	112	118	56
Kulturális események költsége	67	85	70	47	67	0	43

Forrás: PWC Budapest Olimpia megvalósíthatósági tanulmány, a 2012-re vonatkozó tanulmány aktualizálása 2016-ra és 2020-ra, 88. oldal)

IV. Egészségügyi szolgáltatások:

A PWC megvalósíthatósági tanulmánya szerint az egészségügyi szolgáltatások költségeihez tartoznak a:

- ❖ „A sportolók egészségügyi ellátása a sport- és edzéshelyszíneken;
- ❖ Az olimpiai falu egészségügyi szolgáltatása (poliklinika);
- ❖ Az olimpiai családnak és hivatalos résztvevőknek nyújtott egészségügyi szolgáltatások és egészségügyi biztosítás;
- ❖ Az MPC és az IBC területén nyújtott egészségügyi szolgáltatások;
- ❖ Dopping vizsgálatok;
- ❖ Kórházi létesítmények;
- ❖ Egészségügyi szállítási költségek.”

7. táblázat: Egészségügyi kiadások (millió dollár)

Megnevezés	Szöul	Barcelona	Atlanta	Sydney	Athén	Peking	London
Egészségügyi költségek	7	18	5	1	13	35	20

Forrás: PWC Budapest Olimpia megvalósíthatósági tanulmány, a 2012-re vonatkozó tanulmány aktualizálása 2016-ra és 2020-ra, 89. oldal)

V. Étkeztetési költségek:

Étkeztetési költségek alatt az olimpiai családnak biztosított étkezési szolgáltatást értjük. Ide tartozik az önkéntesek, VIP vendégek, a hivatalos kísérők, személyzet számára biztosított étkeztetés is, valamint az ehhez szükséges éttermi költségek is.

8. táblázat: Étkeztetési költség (millió dollár)

Megnevezés	Barcelona	Atlanta	Athén	Peking	London
Étkeztetés költségei	62	28	75	60	22

Forrás: PWC Budapest Olimpia megvalósíthatósági tanulmány, a 2012-re vonatkozó tanulmány aktualizálása 2016-ra és 2020-ra, 90. oldal)

VI. Szállítási költségek:

Az olimpiai család, a NOB tagjainak sportolók, a hivatalos kísérő személyzet útiköltségét tartalmazza az egyes olimpiai helyszínek között.

A szállítási költség nagysága leginkább a helyszínek közötti távolságtól és az olimpiai család nagyságán múlik. A szállítási költségek nem teljesen a szervezőbizottságok kiadásai közé tartoznak. A már említett közvetlen állami támogatások egy részét kifejezetten e költségek fedezésére fordítják.

9. táblázat: Szállítással kapcsolatos költségek (millió dollár)

Megnevezés	Szöul	Barcelona	Atlanta	Sydney	Athén	Peking	London
Szállítási költségek	10	80	111	98	135	82	212

Forrás: PWC Budapest Olimpia megvalósíthatósági tanulmány, a 2012-re vonatkozó tanulmány aktualizálása 2016-ra és 2020-ra, 91. oldal)

VII. Biztonsági kiadások:

2001. szeptember 11-i események óta a szervezők sokkal nagyobb hangsúlyt fektetnek a biztonsági szolgáltatásokra. Nem hiábavaló a bizottságok aggodalma, hiszen az olimpia, mint megaesemény, nemzetek találkozója a legmegfelelőbb célpont lenne a terroristáknak.

A szervezőbizottságok biztonsági kiadásai közé tartozik az olimpián résztvevő sportolók, látogatók, a teljes lakosság számára nyújtott szolgáltatás. Nem csak a sporthelyszíneket szükséges biztosítani, hanem az olimpiai falvat, a médiaközpontokat, a sportlétesítményeket, szállodákat szintén biztonságossá kell tenni, hogy a veszélyes támadások elkerülhetővé tegyék. Tehát, minden ezzel kapcsolatos költség (személyi jellegű, felszerelések, cégek alkalmazása) ehhez a tételhez kapcsolódik.

10.táblázat: Biztonsági kiadások (millió dollár)

Megnevezés	Szöul	Barcelona	Atlanta	Sydney	Athén	Peking	London
Biztonsági költségek	110	60	65	33	13	59	40

Forrás: PWC Budapest Olimpia megvalósíthatósági tanulmány, a 2012-re vonatkozó tanulmány aktualizálása 2016-ra és 2020-ra, 93. oldal)

VIII. Hirdetési és promóció:

Az összes belföldi és nemzetközi hirdetési és promóciós tevékenység köré szerveződő költségeket tartalmazza, mint például a különböző brosrák, reklámfelületek finanszírozása, valamint a város dekorációs program költségei is a szervezőbizottságok hirdetési kiadásai közé sorolhatók. Ezen kiadásokat a rendelkezésre álló forrás alapján lehet leginkább befolyásolni. Ha nincs elegendő finanszírozási forrás, akkor az itt felhalmozódó költségekből lehet faragni.

11. táblázat: Hirdetési és promóciós költségek (millió dollár)

Megnevezés	Szöul	Barcelona	Atlanta	Sydney	Athén	Peking	London
Hirdetési és promóciós költségek	47	194	132	94	201	71	98

Forrás: PWC Budapest Olimpia megvalósíthatósági tanulmány, a 2012-re vonatkozó tanulmány aktualizálása 2016-ra és 2020-ra, 95. oldal)

IX. Adminisztrációs költségek:

A megfelelő irányításhoz szükséges összes, a lebonyolítási koordinációhoz kapcsolódó kiadások, melyek magukba foglalják az önkéntesek, személyzet, tanácsadók adminisztrációs költségeit. Az irodai berendezések, működtetési költségei (telefon-, postaköltség stb.), különböző információs rendszerek, tolmácsolási-, auditszolgáltatások díja is ebbe a kategóriába tartozik.

12.táblázat: Adminisztratív költségek (millió dollár)

Megnevezés	Barcelona	Atlanta	Sydney	Athén	Peking	London
Adminisztrációs költségek	398	315	134	136	147	273

Forrás: PWC Budapest Olimpia megvalósíthatósági tanulmány, a 2012-re vonatkozó tanulmány aktualizálása 2016-ra és 2020-ra, 95. oldal)

X. Olimpia előtti szervezési és koordinációs költségek:

A játékok előtti eseményekhez kapcsolódó kiadások. A sportlétesítmények, eszközök tesztelése, a különböző szervezetekhez kapcsolódó koordinációs

költségeket a rendező város megválasztását követően ebbe a költség-kategóriába soroljuk.

XI. Egyéb:

Az előző tételekbe nem sorolható költségeket az egyéb kategóriához sorolják. Fontosnak tartom megemlíteni, hogy a bevételek után fizetett jutalékokat, melyet a NOB-nak és a nemzeti olimpiai bizottságoknak fizetnek is ide tartozik, emellett a kamatköltségek (például a költségek fedezéséhez szükséges kiemelkedő hitel igény) és a váratlan események finanszírozását szintén egyéb költségként számolják el.

4. KORÁBBI NYÁRI OLIMPIAI JÁTÉKOK GAZDASÁGI HATÁSA A SZERVEZŐ ORSZÁGOKRA

Kutatásom egyik célja az volt, hogy a *Milyen gazdasági utóhatásai lehetnek egy olimpiának?* kérdésre választ kapjak. Ebben a fejezetben pedig erre próbálok választ találni. Az, hogy a játékok ideje alatt milyen pozitív gazdasági hatások jelentkeznek, sokkal egyszerűbb meghatározni, mint az általam feltett kérdésre választ találni. Ahhoz, hogy a gyakorlatban találjak magyarázatokat, az előző olimpiák eredményeihez fordulok. Mivel azonban a hatások köre a végtelenbe nyúlik, csupán néhány, a legmeghatározóbb gazdasági tényezőket vizsgálom meg.

Az olimpiák sikerességének első lépcsője a költségvetés reális megtervezésében rejli. Ezért a két, talán legeltérőbb olimpia finanszírozását hasonlítom össze. A források tanulmányozása során a Montreali és Los Angelesi Olimpiai Játékok közötti különbség keltette fel leginkább a figyelmem, ezért ezt a kettőt választottam. A másik összehasonlítási alapként azt fogom megvizsgálni, hogy a rendezvény milyen hatással van az ország turizmusára, és hogyan kezelik a létesítmények utóhasznosítását. Mivel a londoni olimpiával kapcsolatban egyelőre nem áll rendelkezésemre elegendő információ, ezért az athéni és pekingi olimpia összevetése mellett döntöttem. A könnyű áttekinthetőség kedvéért a fejezet struktúráját úgy építem fel, hogy kérdéskörönként hasonlítom össze a kiválasztott megrendezvényeket.

4.1. A MONTREALI OLIMPIAI JÁTÉKOK ÉS A LOS ANGELES-I OLIMPIAI JÁTÉKOK ÖSSZEHASONLÍTÁSA

A Montreali Olimpiai Játékok, 1976

A Montrealban megrendezett játékokat nem a versenyeken megdöntött rekordok miatt emlegetik manapság. Az olimpiák történetében a Kanadában megrendezett olimpia érte el a legnagyobb pénzügyi bukást. A rendezvény bevétele átlagos mértékű volt, emellett az olimpia akkor méreteihez mérten viszonylag magas volt, a résztvevők száma meghaladta a 6000 főt (International Olympic Committee: Olympic Summer Games, Historical Archives, Olympic Studies Centre, 2011), az olimpia mégsem érte el a várva várt sikert.

A kanadai Szervező Bizottság a szervezés alatt elfelejtette szem előtt tartani, hogy pontosan mennyiből gazdálkodhatnak. A játékok zárása után a kifizetendő összeg az előre tervezett ráfordítások többszörösére nőtt. A kifizetendő adósság „(folyó értéken) 6 milliárd dollár”¹⁴ volt. *„A kanadai város számára a huszonegy nemhogy nyerő szám nem lett, hanem olyan súlyos pénzügyi bukással zárta a játékokat, hogy a helyi lakosoknak húsz éven át speciális olimpiai adót kellett fizetniük az adósságok törlesztésére.”*¹⁵ A végső törlesztési összeget 2005-2006-ban tudták kifizetni. *„...Kanada miniszterelnöke garanciát követelt Montreal városától, Québec tartományától és a Szervező Bizottságtól arra vonatkozóan, hogy a kanadai kormányra nem fognak támaszkodni ideiglenes finanszírozásban, vagy hogy átvállaljon bármilyen jövőbeli kötelezettséget, vagy hogy különleges hozzájárulást biztosítson bármilyen, a játékokhoz kapcsolódó kiadásban, ha az hozzájárul a Montreal és Québec által kérvényezett különleges törvényhozáshoz.”*¹⁶ Ez azt jelenti, hogy a kanadai állam teljesen felmentette magát a pénzügyi felelősségvállalás alól. Ellenben a Szervező Bizottság számított erre a támogatásra.(Montréal COJO 1976, 1978, 56. oldal.) A bukás a hatalmas beruházások és a rossz pénzügyi szervezés (túlköltekezés) miatt következett be. A montreali kudarnak köszönhetően a következő pályázási szakaszra való jelentkező városok száma igen alacsony volt, mivel nem merték felvállalni a kockázatokat.

A Los Angeles-i Olimpiai Játékok, 1984

Los Angeles az elrettentő példa ellenére látott valamilyen lehetőséget, kihívást az olimpia szervezésében. A Los Angelesi Olimpia abban különbözik a montrealitól, hogy a finanszírozás nagy részét magánforrásokból próbálták rendezni, ráadásul a beruházások, infrastrukturális fejlesztéseket minimalizálták. További érdekesség ezzel a versennyel kapcsolatban, hogy ez volt az első olyan olimpia, az Egyesült Államok Olimpiai Bizottságának sikerült kibújni a pénzügyi felelősségvállalás alól, annak ellenére, hogy az akkor érvényben lévő Olimpiai Charta tartalmazta ezt az előírást.(Barney, R. K. 2002) Nem véletlen, hogy a ma érvényben lévő feltételrendszerben a nemzeti olimpiai bizottságoknak és a rendező városoknak kötelező mindenfajta felelősséget vállalnia. Ugyan

¹⁴ http://www.mfor.hu/cikkek/Nem_eri_meg_olimpiat_rendezni_megis_tolonganak_erte.html (letöltés dátuma:2012. augusztus 31.)

¹⁵ <http://olimpia.origo.hu/peking-2008/20080226-az-1976os-nyari-olimpia-tortenete.html> (letöltés ideje: 2012. 10.10.)

¹⁶ Montréal COJO (Organising Committee for the 1976 Olympic Games) 1976, 1978, 56. oldal

a rendezvény nagy sikerrel zárult, a NOB inentől kezdve sokkal szigorúbban ügyel a pénzügyi felelősségvállalással kapcsolatos dokumentációra is. Ennek ellenére a Los Angelesi Olimpiai Játékok majdnem 400 millió dolláros többlettel zárt (Taylor, P and Chris Gratton (1998)

4.2. AZ ATHÉNI OLIMPIAI JÁTEKOK ÉS A PEKINGI OLIMPIAI JÁTEKOK ÖSSZEHASONLÍTÁSA

Az athéni és pekingi ötkarikás játékokat követően teljesen különböző hatások érték a két rendező országot. A következő részben néhány, általam kiválasztott szempont alapján vizsgálom meg az olimpia utóhatásait a két országra vetítve.

A 2004-es athéni játékok körülbelül 15 milliárd dollárba kerültek. (Simon Rabinovitch, 2008) Ez az összeg a 2004. évi görög GDP 7 százaléka volt. A játékok utáni periódus a válságba taszította a görög gazdaságot. A szakértők többsége szerint az olimpiai tartozás mintegy 2-3 százalékát teszi ki a mostani államadósságnak. Fontosnak tartom megemlíteni, hogy a görög válság elsődleges okozója nem a játékok megszervezése és lebonyolítása volt. A versenyek és az ehhez szükséges infrastrukturális fejlesztések azonban nagyban hozzájárultak a válság kialakulásához.

Ezzel szemben a 2008-ban megrendezett pekingi olimpia, mely az olimpia története során a legdrágább olimpia címet nyerte el, mintegy 40 milliárd dollárba került. Ebből 2 milliárd dollárt a létesítmények megépítésére és felújítására költöttek. Ez az éves átlagos bruttó hazai termék (GDP) 0,3 százaléka. Hiába a két olimpia költségeinek óriási különbsége, a GDP arányának megállapításánál nem lehet nem észrevenni, hogy a görög 7 százalékos arányhoz képest a kínai ennek töredéke. Ez azzal magyarázható, hogy a GDP szoros kapcsolatban van az ország lakosságával. Görögország lakossága 4 millió fő, ezzel szemben Kína fővárosa 17 millió lakossal büszkélkedhet.

4.2.1. A rendező város és ország vonzereje a játékok után – az Olimpiai Játékok turizmusra gyakorolt hatása

A legtöbb olimpia rendezésének elsőszerű motivációja a rendező város és ország vonzerejének növelése. A médiának köszönhetően a rendező város, országnak lehetősége van ez alatt a két hét alatt bemutatni az országot, azzal a céllal, hogy a jövőben minél

többen válasszák azt utazási célpontként. Az olimpia a legmegfelelőbb turizmust ösztönző esemény, hiszen nem csak vonzza a látogatókat, hanem a beruházásokon keresztül esélyt ad a városnak és környékének fő turisztikai célpontjainak kapacitásának kiterjesztésére is. Kétségtelen, hogy az oda látogatóknak valahol meg kell szállniuk, ezért növelni kell a szállodák számát és a férőhelyeket, viszont nem szabad túlbecsülni a lehetséges turisták számát.

Görögország idegenforgalma már eleve fejlett állapotban volt a játékok előtt is. Dr. Gregory T. Papanikos becslése szerint az olimpia hatásaként a 1998-2011 között mintegy 6 millió addicionális turista választja Görögországot turisztikai célpontként. 2004-ben „*olimpiai játékok ellenére a beutazó turisták száma 4 százalékkal csökkent*”¹⁷ Az ez utáni időszakban sem történt változás, a várva várt turisztikai fellendülés elmaradt. Ez a tény tovább súlyosbította a görög olimpia utáni helyzetet.

A 2008-as pekingi ötkarikás játékok elsődleges célja az országról alkotott kép javítása volt. Az ország imázs pozitív javulása mellett az olimpiával kapcsolatos területeken az átlagos termelékenység emelése volt. Peking, egyik legkedveltebb turisztikai célpontként, megfelelő bázisként szolgált. Az odalátogatókat az új szállodák kiemelkedő színvonalával is próbálták meggyőzni. A hatalmas infrastrukturális beruházások nem voltak hiábavalóak. Bár a versenyek alatt a vártnál kevesebb volt az érdeklődő, a televíziós közvetítéseknek köszönhetően 4 milliárd tévénéző csodálhatta Kínát két héten keresztül, ami természetesen meghozta az eredményt. A Business Today Magazine szerint a játékok utáni évtizedben a turisták száma 8-9 százalékkal nő évente.

4.2.2. Utólagos előnyök és költségek - a létesítmények utóhasznosítása

Azért tartom érdekes vizsgálódási témának a létesítmények utóhasznosítását, mert nehéz megállapítani azt, hogy az ebből származó haszon és költségek közül melyeket lehet közvetlenül összekapcsolni az olimpia gazdasági hatásaival.

Mihez kezdenek a hihetetlen kapacitású létesítményekkel a játékok után? Sokan nem számolnak az ezzel járó anyagi terhekkkel és haszonnal a tervezés idejében, azonban a játékok mai monumentális méreteire való tekintettel, ma már a NOB elvárja a kandidáló

¹⁷ http://www.mfa.gov.hu/kum/hu/bal/Kulpolitikank/volt_ketoldal_u_kapcsolatok/Europa/Gorogorszag/
(letöltés dátuma: 2012.október 1.)

városoktól, hogy ezt a területet is megvizsgálják. A 6. ábra megmutatja, hogy az utólagos költségeket és hasznokat hogyan lehet felbontani, az osztályozás alapján elemzem az általam választott megrendezvényeket.

Az olimpiához köthető kiadásnak és bevételnek számít az olimpia idejére felállított ideiglenes létesítmények átalakítási és bontási költségei, az állandó létesítmények közül a haszonhoz arányosított utólagos költségek, valamint olimpiai utólagos haszonnak minősül az olimpiai helyszín látogatói és az olimpiai helyszínnek köszönhető sportesemények rendezése.

6. ábra Az olimpiai helyszínek utólagos hasznosításának osztályozása

Forrás: saját szerkesztés, Holger Preuss (2004) 97. oldal alapján

Athénban a helyszínek mai állapota kritikusnak minősíthető. Az állami kudarc mellett a felépített stadionok fenntartási költségeit nincs miből finanszírozni, ezért az épületek állapota az idő teltével romlik. A görögök óriási beruházásokon keresztül próbálták sikeressé tenni a rendezvényt, aminek kockázatával nem számoltak. Kim Eng Tang, hitelezési elemző szerint *a város vezetői megtalálták annak a módját, hogy minden létesítmény utóhasznosítása megfelelő legyen*. Míg a görög óriási adósságban úsznak, a kínaiak minden problémára megtalálták a megoldást. Ez annak is köszönhető, hogy a kínai gazdaság stabilabb alapokon áll, mint a görög. Ezért is engedhette meg az állam, hogy a befolyt adóbevételekből évente 20-30 százalékot az olimpiára fordítsanak. (Reuters, 2008)

A két rendezvény közötti különbség véleményem szerint az volt, hogy a görögök alulbecsülték és túlköltekezték magukat a pekingiekkel szemben, ami a krízist

eredményezte számukra. A kínaiak ezzel szemben szilárdabb alapokra támaszkodva tudtak előny kovácsolni a NOB által adott lehetőségéből.

Az, hogy a város, ország hogyan használja ki az olimpia által adott lehetőséget, azon múlik, hogy milyen stratégiát alkalmaz, és milyen eszközöket vet be annak érdekében, hogy a játékok által felkínált lehetőséget a legmegfelelőbb módon használhassa ki.

5. KÖVETKEZTETÉSEK, AZ OLIMPIA GAZDASÁGI ÖRÖKSÉGE

Végezetül szeretném összefoglalni a dolgozatomban feltett kérdéseimet és a kutatás során kapott eredményeket. Majd néhány javaslatot tenni a dolgozat lehetséges folytatásával kapcsolatban.

A dolgozatom első kérdésköre az volt, hogy vajon miért akar egy város olimpiát rendezni, mi a sikeres pályázat kulcsa. Minden eddigi pályázó városnak eltérő motivációja és elképzelése van a rendezéssel és a lehetséges előnyökkel kapcsolatban. Vannak, akik az olimpián keresztül szeretnék bemutatni nemzeti egységüket. Mások az olimpiai beruházásokon keresztül az addig elérhetetlen fejlődést szeretnék elérni, az olimpiát kiugrási lehetőségként kezelték.

Az első fejezetben a pályázati eljárását, a kandidálási feltételrendszerét tekintetem át. A Nemzetközi Olimpiai Bizottság (NOB) az olimpia írásos alapelvei alapján hozza meg döntését, melyet az Olimpiai Chartában fogalmaznak meg. A kiválasztási folyamat két fázisból áll, az első lépés az úgynevezett szűrés, ahol az előírásoknak nem megfelelő pályázatokat elutasítják. Ezután a kandidáló városokat további szűrőkön keresztül vizsgálják meg, majd a NOB tagja megszavazzák a következő rendező várost. Ahhoz, hogy egy benyújtott pályázat sikeres legyen, nem elég a feltételeknek megfelelni. A megfelelő időzítés mellett a jelentkezési anyagnak kiemelkedő minőségűnek kell lennie ahhoz, hogy a többi közül kitűnjön.

A második szakaszt a lehetséges előnyöknek és kockázatoknak szántam. Az érme mindkét oldalát meg kell figyelni, nem elég csupán a lehetőségekkel foglalkozni, mert egy ekkora megaesemény rendezésében és lebonyolításában hatalmas a kockázati tényező. A költségvetés tervezésekor figyelembe kell venni a váratlan események bekövetkezését. Ha ezt egy szervezőbizottság figyelmen kívül hagyja, akkor a bukás szinte elkerülhetetlen. A legnagyobb kockázati tényezőt szeretném kiemelni, ami a beruházások finanszírozásának és időbeli tervezésének pontos megtervezésének elmaradása. Például ha egy stadion építésének üteme nem megfelelően halad, akkor a beruházás felgyorsítása hatalmas plusz költségeket von maga után, ami miatt a költségvetési mérleg felborulhat.

Az egyik legkiemelkedőbb vizsgálati területet, a játékok finanszírozási hátterét nagyobb részletességgel figyeltem meg. A költségvetésnek két oldala van, a bevételek és kiadások. A szervezőbizottságok célja a pénzügyi eredmény legalább „nullszaldós” legyen.

A szervezőbizottságoknak és a rendező városnak egyetemlegesen és külön-külön is pénzügyi felelősséget kell vállalniuk. Ez az jelenti, hogy az adósságot is nekik kell kifizetniük. A bevétel tételes elemzése során a televíziós közvetítési jogok értékesítéséből, a speciális marketingeszközök és a jegyek eladásából származik a legtöbb bevétel. Az infrastrukturális fejlesztések és létesítmények alkalmassá tétele, megépítése jár a legnagyobb ráfordítással.

Utolsó szempontként pedig az ötkarikás játékok gazdasági utóhatásával foglalkoztam. Ezen belül két kategóriát különböztettem meg. A finanszírozási körülmények megkülönböztetésénél a Montreali és Los Angelesi Olimpiai Játékokat vettem össze. Az olimpia turizmusra gyakorolt hatásánál és a létesítmények utóhasznosításánál pedig az Athéni és Pekingi Olimpiai Játékokat vettem szemügyre.

Ezzel kapcsolatban arra a következtetésre jutottam, hogy a finanszírozás összetételének és megtervezésének nagyobb szerepe van, mint amennyit a Montreali Szervező Bizottság tulajdonított. Ezt össze lehet kapcsolni a kockázatok elemzése során tapasztaltakkal is. Az athéni és pekingi összehasonlítás során szintén a tervezésben láttam a problémát. Athén esetében úgy gondolom, hogy egy instabil gazdasági háttérre alapozták a megvalósíthatóságot, amivel hatalmas károkat okoztak az országnak. Peking ezzel szemben kiemelkedő teljesítményt nyújtott. Ugyan az olimpia történetében Kína kiadásai (40 milliárd dollár) voltak a legmagasabbak, az erőfeszítés elérte a várt eredményt.

Kutatásom során további problémák és kérdések merültek fel, melyet dolgozatomban több potenciális folytatásaként lehetne alkalmazni.

Első vizsgálódási terület az újkori olimpiák finanszírozásának részletesebb összehasonlítása lehetne. A legtöbb kutatás az 1972-es Müncheni Olimpia elemzésénél kezdődik, ezért ettől az olimpiától kezdve vonnék párhuzamokat a játékok költségvetésekor. A felépítési struktúrát pedig úgy építeném fel, ahogyan azt dolgozatomban is tettem, ezután pedig kollektívan is megvizsgálnám.

Második lehetséges folytatásnak a gazdasági hatások részletesebb áttekintését választanám. Az olimpia által indukált hasznok és kockázatok összegyűjtését, a korábbi olimpiák gazdasági utóhatásainak további megfigyelését hangsúlyozva.

Harmadik további kutatási területként egy olimpia bemutatását választanám. Az ismertetés szempontjait és felépítését dolgozatomban logikai menete alapján készíteném el. Ha

a 2012-es Londoni Olimpiai Játékokkal kapcsolatban elegendő információ állna rendelkezésre, akkor az aktualitása miatt ezt a rendezvényt választanám.

Összességében elmondhatom, hogy a dolgozatomban felvetett problémákra, kérdésekre megtaláltam a megfelelő válaszokat. Azonban azt hozzá kell tenni, hogy az általam felvázolt problémákra teljes mértékben nem lehet egyértelmű válaszokat adni, mivel az olimpiák sikeres megszervezése és gazdasági öröksége nagyon sok egyéni tényezőn múlik. A rendezői jogok elnyerését illetően a siker a pályázati anyag sikerében és a megfelelő időzítésben rejlik. S szervezőbizottságok megfelelően megtervezett költségvetésének pedig abban van óriási szerepe, hogy a lehetséges kockázatokat minimalizálni tudják és a megfelelő pénzügyi háttér biztosításával tudják támogatni a játékok és az ország elismerését. Miután egy pályázó város elnyerte a rendezési jogot, hét éve van arra, hogy felkészüljön az olimpia mindössze két hetére. Ennek a hét évnek a része tervezés, a beruházások kivitelezése (sport- és egyéb létesítmények építése, városi közlekedés fejlesztése stb.), a marketingkampány működtetése. Azon a véleményen vagyok, hogy egy városnak, amely egy jövőbeli olimpia rendezését fontolgatja, számba kell vennie minden szempontot, minden lehetséges aspektust, és ezek függvényében kell eldöntenie, hogy számára valóban megérné-e az olimpia megrendezése.

IRODALOMJEGYZÉK

Szakirodalom

- Barney, R. K. (2002), 'An Olympic dilemma. Protection of Olympic Symbols', Journal of Olympic History
- Dr. Andrew Lee: The impact of the Beijing games
- Dr. F. Zarnowski: A look at Olympic costs, Mount St. Mary's College, 1993
- Dr. Gregory T. Papanikos (1999): The Olympic Games of 2004 and its Impact on Freek Tourism, working paper of the Tourism Research Institute, study series, (5), Athens
- Hochbrückner, (2001): Die Präsentation der Olympischen Spiele Sydney 2000, Mainz
- Holger Preuss (2000): Economics of the Olympic Games. Hosting the Games 1972-2000, Sydney
- Holger Preuss, (2004): Az olimpiai játékok gazdasági háttere. 1972-2008. évi olimpiai játékok összehasonlítása
- International Olympic Committee: Factsheet The Games of the Olimpiad, 2012
- International Olympic Committee: Olympic Legacy, 2012
- International Olympic Committee: Olympic Summer Games, Historical Archives, Olympic Studies Centre, 2011
- Montréal COJO (Organising Committee for the 1976 Olympic Games): 1976, 1978
- National Olympic Committee, Organising Committee for the Games: Official report of the XXVII. Olimpiad Athens 2004, 2005
- Nemzetközi Olimpiai Bizottság: Olimpiai Charta, 2011
- Nieschlag R, Dichtl E., Hörschgen H.: *Marketing, Berlin 2002*
- Payne, M.: The sponsoring and marketing of the Atlanta Olympic Games, 1998
- Pere Duran: The impact of the Olympic Games on tourism, 2005
- PriceWaterHouseCoopers: Budapesti Olimpia megvalósíthatósági tanulmány. A 2012-re vonatkozó tanulmány aktualizálása 2016-ra és 2020-ra
- PriceWaterHouseCoopers: Economic impact of the Olympic Games
- PriceWaterHouseCoopers: Game on. Mega-events infrastructure opportunities 2011
- Richards A.: Terrorism and the Olympics: Major Event Security and Lessons for, 2009
- Richard Cashman: Impact of the Games on Olympic host cities, Centre d'Estudis Olímpics, 2002

Taylor P., Gratton C. (1998): „The Olympic Games, an economic Analysis, Leisure Management

Simon Rabinovitch: Beijing's Olympics will be far and away the most expensive ever, but the bill of about \$40 billion is mere pocket change for the roaring Chinese economy (2008)

Stupp, H.M.: Sponsorship and television, Olympic Message – Sources of Financing Sports, 1996

Internetes források

Budapest Olimpiai Mozgalom:

http://budapestiolimpia.hu/?page_id=29; (letöltés dátuma: 2012.szeptember 13.)

Business Today Magazine: Post-Olympics Beijing:

<http://www.businesstoday.org/magazine/temporarily-cancelled-running-bull/post-olympics-beijing> (letöltés dátuma: 2012. október 10.)

China Business Review:

<https://www.chinabusinessreview.com/public/0807/sands.html>;
(letöltés dátuma: 2012. október 12.)

Figyelőnet:

http://fn.hir24.hu/csucsfogyaszto/2008/08/25/pekingi_naplo_mi_jon;
(letöltés dátuma: 2012. szeptember 9.)

Heti Világgazdaság:

http://hvg.hu/gazdasag/20080813_olimpia_penz_peking_kina;
(letöltés dátuma: 2012. szeptember 5.)

International Monetary Fund:

<http://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2010/03/zimbalist.htm>;
(letöltés dátuma: 2012. szeptember 18.)

Katerina Girginova: Tények, érdekességek az olimpiák történetével kapcsolatban:

<http://natgeotv.com/hu/londoni-olimpiai-stadion/tenyek>;
(letöltés dátuma: 2012. október 1.)

Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma:

http://www.mfa.gov.hu/kum/hu/bal/Kulpolitikank/_volt_ketoldalu_kapcsolatok/Europa/Gorogorszag/;
(letöltés dátuma: 2012.október 1.)

Medwell Journals:

<http://www.medwelljournals.com/fulltext/?doi=ajit.2010.32.36>;

(letöltés dátuma: 2012. október 2.)

Menedzser Fórum:

http://www.mfor.hu/cikkek/Nem_eri_meg_olimpiat_rendezni_megis_tolonganak_erte.html; (letöltés dátuma: 2012. augusztus 31.)

Napi Gazdaság:

http://www.napi.hu/nincs_rovat/vilagversenyek_gazdasagi_hatasai_nyertesek_es_vesztesek.523964.html; (letöltés dátuma: 2012. október 3.)

Nemzeti Sport Online:

http://www.nemzetisport.hu/egyeb_egyeni/olimpia-a-2004-es-jatekok-is-melyitettek-a-gorog-valsagot-rogge-2110573; (letöltés dátuma: 2012. szeptember 9.)

Origo:

<http://olimpia.origo.hu/peking-2008/20080226-az-1976os-nyari-olimpia-tortenete.html>; (letöltés dátuma: 2012. október 1.)

Pincés László: 1976 Montreal – pénzügyi bukás botrányokkal:

<http://olimpia.origo.hu/peking-2008/20080226-az-1976os-nyari-olimpia-tortenete.html>; (letöltés dátuma: 2012. 10.10.)

Reuters:

<http://www.reuters.com/article/2008/08/05/us-olympics-cost-idUSPEK25823820080805>; (letöltés dátuma: 2012. október 12.)